چاوپێكەوتن

له (ئوم ڕێعانەوە بۆ تۆپزاوە)

ئەو سایەق شۆفڵەی بەشێك لەئەنفالەكانی داپۆشی

چاوپێكەوتن: عارف قوربانی

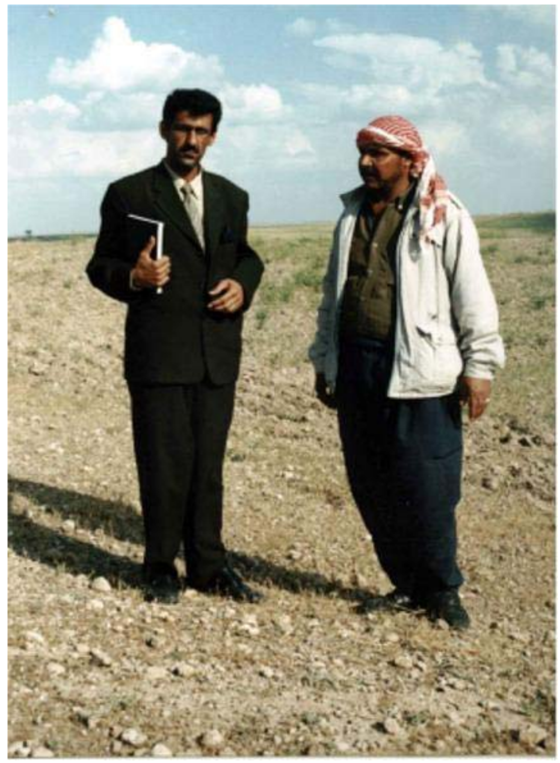

ئێمە پێشتر هەندێ باسی ئەنفالمان كردووە كەم تا زۆرێك و بەپێی توانا و ئیمكان و ئەوەندەی بواری كارمان بۆ رەخسابێ، هەندێ دیووی شاراوەی ئەنفالمان خستۆتە ڕوو، بەندە پرۆژەی كتێبێكی چوار بەرگیم هەبوو لەسەر ئەنفال و تۆماركردنی دیووی ناوەوەی ئەنفال له زمانی شایەتحاڵەكانەوە و تائێستا له سێ بەرگیان دا قوربانیانی ئەنفال ئەوانەی خۆیان بەر ئەنفال كەوتوون و بەڕێككەوت لەو سەفەری مەرگە گەڕاونەتەوە تۆمارم كردوون و بەرگی چوارەمی ئەو پرۆژەیەم هێشتەوە بۆ دوای روخاندنی (سەدام) تا ئەم بەرگەیان تەرخان بكەم بۆ دیووەكەی تری ئەنفال و هەوڵدەم پێچەوانەی سێ بەرگەكەی تری (شایەتحاڵەكانی ئەنفال) ئەمجارە له جیاتی قوربانیانی ئەنفال، (جەلادەكان) خۆیان بدوێنم، ئەوانەی دەستیان له ئەنفال دا هەبووەو خۆیان بەشداری راستەوخۆی ئەو پرۆسەی كورد قڕانە بوون... ئەمەم وەك پرۆژەی كاری داهاتووم لای خۆم بەرنامە ڕێژ كردبوو چەند جارێكیش لای دۆست و هاوڕێیانم ئەم مەسەلەیەم دركاندووە ... هەر بۆیە له دوای پرۆسەی ئازادی عیراق دا پاش ئەوەی سەدام و رژێمەكەی تەخت و تاراجیان وێران بوو كەوتمە هەوڵدان بۆ دەست پێ كردنی ئەم پرۆژەیەو سوپاسی ئەو ئازیزانەش دەكەم كە له هەر شوێنێ زانیارییەكیان بەردەست كەوتبێ ئاگاداریان كردووم كە ئەم دیدارەی ئێستا له بەردەستدایە بەرهەمی جۆرێك لەو حاڵەتانەیە. . گەرچی ئێستاش نازانم و ئەمپرسی ئەم كابرایە چۆن گەیشتە بەرێز د. بەرهەم سەرۆكی حكومەتی هەرێمی كوردستان وكێ بردی. . بەڵام من له ڕێگەی ئەوەوە ئاگاداربووم كە كەسێك بەناوی (عبدالحسن موحان مراد) لەسەردەمی ئەنفال دا له (جیهازی ئەمنی خاص) كاری كردووە لەگەڵ (عەلی حەسەن مەجید) دا بووەو دەستی له ئەنفالدایەو خۆی چاڵی بۆ ئەنفالەكان هەڵكەندووە و خۆڵی كردووە بەسەریان دا و ئێستا ئامەدەیە ئەو شایەتی‌یە بدات تەنانەت له دادگای نێو دەوڵەتیش بێت. . كە ئەمە بۆ كورد گرنگی‌یەكی زۆری هەبوو. . گەرچی ئەنفال كارەساتێك نی‌یە كەس بتوانێ بیشارێتەوە بەڵام شایەتی عەرەبێكی سەر بە ئەمنی خاص بۆ قەزێی ئەنفال زۆر پێویست و گرنگ بوو. . هەروا دەرۆژێك بۆ دوو هەفتە ئەبوو كە رژێمی بەعس روخابوو شەوێك برای رۆژنامەنووسم ستران عبدالله تەلەفۆنی بۆ كردم ووتی چاوەڕێم بە من دێم و پێكەوە دەرۆین بۆ كەركوك كارێكی گرنگ هەیە باسی دەكەین كە پێمان سپێدراوە.

ڕۆژی دواتر له چەمچەماڵ چاوەڕوان بووم لەو شوێن و كاتەی لەسەری ڕێك كەوتبووین (ستران عبدالله و عبدالباسط) راوێژكاری یاسایی ئەنجومەنی وەزیران هاتن. . بەسەیارەكەی ئەوان پێكەوە بەرەو كەركووك بەرێ كەوتین. . لەڕێگە ستران عبدالله ووتی: دكتۆر بەرهەم سەرۆكی حكومەت بۆ بەدواداچوونی راستی و دروستی ئەو باسە لیژنەیەكی پێكهێناوە لەلایەك

بۆ لێکۆڵینەوە و لەلایەکی تریش بۆ بەدواداچوون و تۆمارکردنی زانیارییەکان و ئامۆژگاریشی ئەوەبوو کە دەبێ ئەم کارە زۆر بەنهێنی بەڕێوەبچێت، لەلایەك بۆ پاراستنی گیانی شایەتحاڵەکە تالەدادگای نێو دەوڵەتیدا لەپێش چاوی رای گشتی و دونیا و بەتایبەت جیهانی عەرەبی راستییەکان بگێڕێتەوەو لەلایەکیش لەترسی ئەوەی کە بڵاوبێتەوە کە گۆڕی بەکۆمەڵی ئەنفالەکانمان دۆزیوەتەوە ئەوە کەس و کارو پاشماوەکانی ئەنفال هەڵی دەدەنەوەو زانیارییەکانیش و ئێسك و پروسکەکانیش دەشێوێت. . بۆیە دەبێ زۆر بەووردی و بەنهێنی ئەم کارە ئەنجام بدرێت. . لیژنەکەش بریتی بووە لە عبدالباسط راوێژکاری یاسای ئەنجومەنی وەزیران و ستران عبدالله بەڕێوەبەری گشتی پەیوەندیەکان و ڕاگەیاندنی ئەنجومەنی وەزیران و عارف قوربانی هەر ئەو ڕۆژەی دەستمان بەکارەکان کرد لەمۆزەخانە (مەتحەف) ی کەرکوك چاومان بە عبدالحسن موحان موراد کەوت کە کابرایەکی رەشتاڵەی بەخۆبوو، جامانایەکی سوری کردبووە سەر سیمایەکی عەرەبیانەی پێوە دیاربوو. . لەژوورێکی بچوکی ($3×4$) دا دیدارێکی وردمان لەگەڵدا سازکرد جگە لەم لیژنە سێکەسیەی ئێمە (وەستا حسن) ی ئاسایشی سلێمانی لەوێ بوو. بەوەدا شتێ تێگەیشتین کەرەنگە لەڕێگەی ئەمەوە ئەم (عەرەبە ئەنفالچیە) گەیەنرابێتە سەرۆکی حکومەت. . زیاتر لەدوو بۆ سێ سەعات لەوێ دانیشتین و دواتر چووینە ئەو شوێنانەی کە 15 ساڵ لەمەوبەر لەشەوێکی مانگی ئابدا ئەم کابرا عەرەبە بەشۆفڵ براو خوشکەکانمانی داپۆشیەوە. . دوای ئەوەی دەستنیشانی شوێنەکانی کرد گەڕاینەوەو بۆ سبەی بە (حفارە) یەکەوە چووین خۆیمان خستە سەر حەفارەکە تاوێنەی بگرین کە چۆن کاتی خۆی چاڵی کردووەو دای پۆشیون ئەوەی سەیر بوو بەلامەوەو هەر لەوێ دا بڕیارم دا کە لەکاتێکی گونجاودا زۆری لەسەر بنوسم ئەوەبوو کەئەم کابرایە وەك ئەوەی هیچ رووی نەدابێ زۆر بەئاسایی چووە سەر (حفارەکە) و چاڵی دەکرد کەمن قەناعەتم وابوو نەتوانێ لێیبخوڕێت و یەکە یەکە لاشەی ئەو ژن و منداڵانە بێتە بەرچاوی وهیچ نا گلەیی لێ بکەن کە لاشەکانی شێواندوون. . بەڵام ئەو شعورەم لێ نەبینی ... بۆیە زیاتر لەو ڕۆژەوە رقێکی پەنگ خواردووم نەك لەخۆی و نەتەوەکەشی هەیە !! ئێمە پێنج ڕۆژ بە 3 حەفارەوە لەوێ خەریك بووین و هەمووومان بڕیارمان ئەوەبوو کەلەبەر ئەو هۆکارانەی سەرەوە ئەمە رانەگەیەنین و بڵاوی نەکەینەوە. هەرچەندە زۆربەشی بەکامێرای ڤیدیۆ تۆمارکراوەو زۆر وێنەی فۆتۆگراڤیش گیراوە کە جیاواز لەوەی من کامێرای خۆم پێ بوو هەر سێ برای وێنەگر (هانا قاسم و تەها لەتیف و حمە علی) ئەو شەرەفەیان پێبڕاوە بەشداری تیمەکەمان بوون لەکاتی کارەکەماندا و لەشوێنی ناشتنی ئەنفالەکاندا دووجار تیمی ڕۆژنامەنووس و ڕاگەیاندن هاتنە سەرمان کەیەکیان بیانی و ئەوی تریان تەلەفزیۆنێکی کوردی بوو بەلام لەهیچ کامیاندا رێگەمان نەدا وێنەی بگرن و دیداری لەگەڵ ساز بکەن. . خۆشمان دواتر ئەو دیدار و چاوپێکەوتنانەی کردبوومان بڵاومان نەکربۆوە وەك ئیلتزامێکی ئەخلاقی بەپیشەکەمان ولەهەمان کات دا بەهەست کردن بەوەی کە بەرژەوەندی باڵای میللەت وادەخوازێ ئەو کارە بەو شێوەیە بەڕێوە بچێت تا کاتی خۆی دێت و ئەوکات راگەیاندنی دونیای بۆ بانگهێشت بکەین. .

وا لێرەدا ئەو دیدار و چاوپێکەوتنانە بڵاو دەکەمەوە. . کە لە سێ دانیشتن و چاوپێکەوتنی جیاوازدا ئەم بەرهەمەی لێکەوتەوە ...

* گەر سەرەتا ناوی خۆتمان پێ بڵێی. . ؟

– ناوم عبدالحسن موحان مورادە.

* لەدایك بووی چ ساڵێکی. . ؟

– ساڵی 1961.

* لەکوێ لەدایك بووی ؟

– پارێزگای کوت.

* مەبەستت لەپارێزگای کوت ناوشارەکەیە؟

– نەخێر لەگوندی (ئوم رێعان) ی نزیك قەزای (حەی) کەسەر بەپارێزگای کوتە لەوێ لەدایك بووم.

* گوندەکەتان چەند لەقەزای (حەی) یەوە دوور بوو ؟

– نزیکەی 15 کم.

* باوکت چ کارەبوو ؟

– باوکم جووتیار بوو. . خەریکی کاری کشتوکاڵی و مەڕداری بووە.

* خوێندەواری هەبوو؟

– من. . !

* نا، باوکت!؟

– نەخێر.

* وەك بۆیان گێڕابیتەوە، یان خۆت بەبیرت بێت گوزەرانی ئەو کاتەی ماڵەوەتان چۆن بووە. . ؟

– ژیانێکی ئاساییمان هەبووە.

* چەند سەر خێزان بوون. . ؟

– دوو براو چوار خوشك بووین، دایکم و باوکم، هەشت سەر خێزان بووین.

* گوندەکەتان قوتابخانەی تیابوو؟

– بەڵی. .

* چویتەتە بەر خوێندن؟

– بەڵی. .

* ئەی براکەت و خوشکەکانت. ؟

– نەخێر ئەوان نەیانخوێندووە ...

* بۆ. . !؟

– ماڵمان لەلادێ بوو خەریکی کاری جووتیاری و مەڕداری بووینە. . لەلادێشدا کەژیانت لەسەر کشتوکاڵ و مەڕداری بوو منداڵ بۆلای ئاژەڵ و سەر دەغڵ و دان پێویستە زیاتر لەقوتابخانە. . !

* ئەی تۆ چۆن خراویتە بەر خوێندن. . ؟

– من نازانم، ئەوەیان باوکم وای کردووە. من منداڵ بووم کاتێ هەستم کردوو خۆم ناسیەوە لەقوتابخانە بووم. . رەنگە براو خوشکەکانیشم حەزیان لە قوتابخانە کردبێ و باوکم نەینابێتنە قوتابخانە. . یان منیش بەحەزی خۆم بوایە رەنگە حەزم لێ نەبووبێ، ئەوەیان باوکم لێی بەرپرسە نەك من. .

* گوندەکەتان تەنها قوتابخانەی سەرەتایی تیابووە یاخوود ناوەندیش. ؟

– نا، تەنها تا پۆلی سێی سەرەتایی تیابووە. ناوەندی چی. !

* کەواتە تۆ تا پۆلی سێی سەرەتایت خوێندووە. . ؟

– نەخێر من دوای ئەوەی پۆلی سێی سەرەتاییم تەواوکرد لەگوندەکەی خۆمان (ئوم ریعان) پاشان چوومە قەزای (حەی) شەشی سەرەتاییم خوێندوو دواتر ناوەندیش تاپۆلی سێیەمم لەقەزای (حەی) خوێند بەڵام لەپۆلی سێ راسب بووم ئیتر وازم لەخوێندن هێنا. . چونکە هاتوچۆم دەکرد مەسرەفی خوێندنم قورس بوو کەراسب بووم تاقەتی خوێندنم نەماو بڕیارمدا کەئیتر بیر لەئیشێك بکەمەوە ژیانم دابین بکات. .

* ئێ چی کارێکت کرد بۆ باشکردنی گوزەرانت. . ؟

– لەدایرەی جنسیەو سەفەر بووم بەپۆلیس. .

* کەی دامەزرای. . ؟

– لەرۆژی 1978/3/30 یەکەم ڕۆژی دامەزراندن و دەست بەکاربوونم بوو.

* لە چی جێگایەك. . ؟

– ناڵێم دایرەی جنسیەو سەفەر. .

* مەبەستم لەشوێنی دایرەکەیە. . لەقەزای حەی یان جێگایەکی تر. . !؟

– لەپارێزگای کوت.

* موچەی مانگانەت چەند بوو کە پێی دامەزرای. . ؟

– موچەکەم 53 دینار بوو.

* ئێ دوای ئەوەی کە دامەزرای ودەوامت کرد. . ؟

– چوار مانگ لەکوت مامەوەو دواتر گواسترامەوە بۆ بەڕێوەبەرایەتی گشتی جنسیەو سەفەر لەبەغدای پایتەخت...

* ببورە من دەبوو پێشتر ئەو پرسیارەم بکردایە، بەپێی مێژووی ساڵیلەدایك بوونت کە ئەڵێی لە 1961 لەدایك بووم و لەگەڵ ئەو مێژووەی دامەزراوی بەپۆلیس لەساڵی 1978. . تۆ ئەو کاتە تەمەنت 17 ساڵان بووە چۆن وەرگیراوی یاخود چۆن دایانمەزراندووی لەکاتێکدا تەمەنت خوار 18 ساڵان بووە. . ؟

– من تەتەوع بووم ئەو کاتە خەڵکیان بەتەتەوع وەردەگرت تەمەنی هەرچەندێك بوایا ....

* تاکەی لەبەغدا مایتەوە. . ؟

– چەند جارێك گواستراومەتەوە گەڕێنراومەتەوە بۆ بەغدا، بەڵام تاساڵی 1980 لەو بەڕێوەبەرایەتییە بووم لەساڵی 80دا بەڕێوەبەرایەتییەکە کرا بەسێ بەش، بەشێکی بوو بە (ئیقامەت موخابەرات) بۆ بێگانەکان هەر لەبەغدابوو. . بەشێکی بوو بە (جەوازات) کەمن بەر ئەو بەشەیان کەوتم و گواسترامەوە بۆ مدیریەتی ئەمن لە عەر عەر بەشی جەوازات. . بەشی سێیەمیش بەڕێوەبەرێتی ڕەگەزنامەو باری کەسێتی.

* لەسەر داوای خۆتان خرانە سەر بەشەکان ؟

– نەخێر ناوی هەرکەسێك لەکوێ دەرچوایا دەبێ بچی لەوێ دەوام بکەی یان بۆ هەر شارێك بیان گواستایەتەوە دەبێ بچی.

.

* کەواتا تۆ لەکەیەوە تێکەڵ بەدەزگای (ئەمن) بووی. . ؟

– لەساڵی 1980 کە نەقڵ کرام بۆ ئەمنی عەرعەر. .

* چی کارێکیان پێ سپاردی لەئەمنی عەرعەر. . ؟

– بووم بەسایەق.

* سایەقی سەیارەی شەخسی مودیر یان دایرە ؟

– نا، من سایەقی سەیارەی گەورەبووم.

* مەبەستت چییە لەسەیارەی گەورە. . !؟

– گڵابەو شۆفڵ و حەفارە. . !

* دەزگای ئەمن گەڵابەو شۆفڵ و حەفارەی بۆچی بووە، واتۆ شۆفێری بووی ؟

– هەمەجۆرە سەیارەیەکیان هەبووە بۆ کاری تایبەت بەکاریان دەهێنا.

* کاری تایبەت وەکو چی. . گەر زیاتر بۆم روون بکەیتەوە. . ؟

– بەرپرسە گەورەکانی ئەمن هەموویان (مەزرەعەیان) هەبوو لەمەزرەعەکاندا کاریان پێدەکرد. .

* تێدەگەم بەرپرسەکانی ئەمن سودیان لەکەل و پەلەکانی فەرمانگەکان بینیوەو بۆ بەرژەوەندی خۆیان بەڵام ئەو بەڕێوەبەرێتی و فەرمانگانەی ئەمن چی کاریان بە حەفارەو شۆفڵ بوو. . یان سەرکردایەتیو دەوڵەت بۆچی بۆی دابین

کردبوون ئایا تەنها بۆئەوەی بەرپرسەکان لەمەزرەعەکانیاندا سوودی لێ وەرگرن. یان لەئەمن کارێکیان بەو شۆفڵ و حەفارانە هەبوو لەپاڵ ئەو کارەوە بۆکاری شەخسی بەرپرسەکانیش بەکار دەبرا. . !؟

– کەمن نەقڵکرامە ئەوێ ئەو ئالیەتانەی تیابوو دواتریش بۆ هەرشوێنێ نەقڵ کرابێتم لەدەزگاکانی ئەمن هەمووی هەر هەیان بوو ئیتر نازانم بۆچی هەیان بووە یان چۆن بۆیان دابینکراوە.

* هیچ کات ئەو پرسیارەت نەکردووە بەتایبەت کەسەرەتا چوویتە ئەوێ نەت پرسی ئەو ئالیاتانەتان بۆچیە. ؟

– نەبەخوا نەمپرسی.

* ئەی کە دواتر بووی بەسایەقی و خۆت کارت پێدەکردن بۆت روون نەبووەوە ئەمن بۆچی بەکاریان دەهێنێ. . ؟

– ئەی نەمووت بۆ مەزرەعەی بەرپرسەکان. . ؟

* تۆ ئەو ماوە زۆرەی کارت لەسەر کردووە لەدەزگایەکی تایبەتی وەك ئەمن دا خۆمان دەزانین ئەمن لە عێراق دا چۆن بووە، چۆن تەنها بۆ مەزرەعە بەکارهاتووە، گەر وابوایا دەتوانرا سوود لە ئالیاتی رێگاو بان (ئیشغال) وەرگرن بۆ مەزرەعەکانیان یان سوود لە وەزارەتی زراعە وەرگرن چ پێویست بووە بەناوی ئەمنەوە ئەو ئالیاتانە دابین بکرێت و تەنها بۆ مەزرەعەی مودیری ئەمنەکان بێت. . ؟

– نا، تەنها بۆ ئەوە نەبووە بەتایبەتی... ئالیەتەکان موڵکی دەزگای ئەمن بوون ئیش و کاری دەزگای ئەمنیان پێ دەکردو ئیش و کاری مەزرەعەی بەرپرسەکانیش. .

* ئێ، منیش مەبەستم ئەوەیە ئیش وکارەکانی دەزگای ئەمن چی بوون کە بەشۆفڵ و حەفارە ئەنجام دەردرا. . ؟

– بۆ نموونە ناوحەوشەی دایرەکەیان تەخت بکردابا یاخود رێگای دایرەیان دروست بکردایە یاخود چاککردنی بە شۆفڵ و حەفارەی خۆیان ئەیانکرد بۆ ئەوانەیان بوو. .

* هەست ئەکەم خەریکە لەیەکتری تێ بگەین، چی تریان پێ دەکرد. . ؟

– هەر ئیشێکیان هەبووایە پێویستی بەشۆفڵ و حەفارە بووایە. . !

* ئاخر وەکو چی. . گەر نموونەی زیاترم بدەیتێ. . ؟

– بۆ نموونە لەناو حەوشەی دایرە زیندانی ژێر زەوییان دروست ئەکرد بەحەفارەو شۆفڵی خۆیان ئەیانکرد تا بەنهێنی بێت چونکە ئەگەر شۆفڵ و حەفارەو گەلابەی دەرەوەیان بهێنایا نهێنی دروستکردنەکەی ئەچووە دەرەوەو ئاشکرا ئەبوو.

* تۆ هیچ جارێك ئەو کارەیان پێ کردووی لەناو بینایەی دەزگاکانی ئەمندا چاڵت پێبکەن و بۆژێر زەوی یاخود زیندانی تایبەت !؟

– من تەنها سایەق نەبووم تا ئەو کارە بەتەنها بەمن بکەن. . هەر بەڕێوەبەرێتییەك لەگەڵ ئالیەتەکان چەندین شۆفێری هەبوو، رەنگە کەمن ئیجازە بووم شۆفێرەکانی تر کردبێتیان. .

* حاڵەتەکان ئاساییە گەر هەرچی زیندانی ئەم وولاتە هەیە تۆ دروستت کردبێ. . تۆکەسێکی تەنها جێبەجێکردنت لەسەر بووە بڕیارەکان لەسەرووی تۆوەو لەشوێنی ترەوە دراون. . ؟

– بەڵێ زۆر جار لەناو دایرەکان و لەدەرەوەی شارەکان و لەناو سەربازگەکانیش دا چاڵیان پێمان کردووەو کردوویانە بەزیندانی تایبەت و خەڵکیان تیا بەند کردووە. .

* چی تریان بەو حەفارەو شۆفلانە دەکرد. . ؟

– هەر ئەو شتانەی کەوتم.

* ئێمە هەموومان لەعێراقدا ژیاوین و زەبرو زەنگ و درندەی ڕژێمی بەعسمان بەچاوی خۆمان بینیوەو بەتایبەتیش ئێستا لەدوای ڕووخانی ڕژێم دا زۆر نهێنی ئاشکرا دەبن. . دەزانین بەهەزاران گۆڕی بەکۆمەڵی هەبووە. . هەزاران مرۆڤی بێ گوناهی کردووە بەژێر خۆڵەوە یان زۆر کەسی ئیعدام کردووەو تەرمەکەی نەداوەتەوە کەس و کاری و لەچاڵی ناوە. ڕژێم هەموو

ئەمانەی کردووە و هەموو لایەك ئەمە ئەزانیٚ بەڵام گرنگە کەسێك خۆی شایەتحاڵی ئەنجام دانی تاوانەکان بێت و پەردەیان لەسەر لابدات. . دڵنیابە ئەو کارێکی مرۆڤایەتی گەورەیە تۆدەیکەیت. . بۆ ویژدانی خۆت باشە بۆ دواڕۆژی لای خواش چاکەیەکی گەورەت بۆ تۆمار دەکرێت کە بیٚ پێچ و پەنا هەرچیەیەك بیستووتە یان دەیزانی بیگێڕیتەوە تا تۆماری بکەین. . ئەوانەی تۆ دەیڵێی هەموویان حەقیقەتن بەواقیعی روویان داوە بەڵام رووداوێك لەخەڵکی شاراوەیە تۆدێی ئەوەی رووی داوە ئەیگێڕیتەوە من داوات لیٚ ناکەم شتێك بڵێی کە رووی نەدابیٚ، تەنها ئەوانەم لێت دەویٚ کە رویان داوە و

تێپەڕبوون و ئێمە ئاگامان لە ووردەکاری‌یەکانی نی‌یە. . !؟

– ئیٚ وایە، ئەم ڕژێمە زاڵم بوو زۆر شتی کردووە. . زۆر خەڵکی کوشتووە. . زۆر خەڵکی ئیعدام کردووە لەدوای ئەوەی کە کوشتونی بەحەفارە قەبری کردووە لاشەکانیان تیٚ کردووە. . ئەوەی ئێمە کردوومانە چاکەمان کردووە گەر لاشەی مردوومان داپۆشی بێت. . خواش ئەوەی پیٚ خۆش بووە کەلاشەکانمان شاردبێتەوە، خۆمن نەمکوشتووە من لاشەم داپۆشیوە. .

* منیش پێم ووتی تۆ ئەرکێکی سەرشانی خۆتت بەجیٚ هێناوە. . ئێستاش چاکەیەکی گەورە دەکەیت ئەو ئەرکانەی پێت سپێردراون بیانگێڕەوە. . کە رەنگە زۆر شت هەبیٚ تەنها لەنێوان ئێوەو خوادا بێت و کەسی تر نەیزانیٚ. . !؟

– راستە، جاری وابووە ئەم حکومەتە زاڵمە خەڵکانێکی کوشتووە و لاشەکەی لەشوێنێکدا فڕیٚ داوە کە دواتر ئێمە دامان پۆشیوەو مەگەر تەنها خوابزانیٚ ئەو شوێنە کویٚیە، رەنگە کەس و کاریشی هەر چاوەڕیٚی بن. . !

* کەواتە ئێستا تەئیدم دەکەیت کەدەڵێم بەئاشکراکردنی ئەو نهێنیانە چاکە دەکەیت. . ؟

– بەڵیٚ، بەڵیٚ. . !

* چەند ساڵ لەعەر عەر مایتەوە. . ؟

– دوو ساڵ وچەند مانگێك بوو...

* لەو ماوەیەدا کەلەعەر عەر بووی چی حاڵەتێکی کوشتن یا شاردنەوەی لاشەی کوژراوت بینی. . ؟

– هیچ.

* چۆن. . بەمانا لەو ماوەیەدا دەزگای ئەمن لەعەرعەر کەسیان نەکوشت. . !؟

– کاکە ئەمن ئەوەنەبوو خەڵك بگرێت و کۆیان بکاتەوە و بیانکوژیٚ. . ئیشی ئەمن مراقبە کردنی خەڵك و کۆکردنەوەی معلومات بوو گەر کەسێك معلومات لەسەری هەبوایا کە بەجۆرێك ئیش دەکات لەبەرژەوەندی دەسەڵات نی‌یە دەستگیر دەکراو تەعزیب ئەدرا تاماوەیەك لەبنکەکان ئەمایەوە گەر ئیعترافی بکردایە ئەیان نارد بۆ سەرو ترو حوکم ئەدرابەزیندان یان ئیعدام گەر ئیعترافیشی نەکردایە ئەیاننارد بۆ مدیریەتی ئەمنی عامە لە بەغدا بۆ لێکۆڵینەوەی زیاتر. .

* کەواتە لەویٚ حاڵەتی کوشتن و ئیعدام کردنت نەبینی. . ؟

– ئیعدام لەویٚ تەنفیز نەدەکرا مەگەر کەسێك لەژێر تەعزیب دا مردبیٚ. . نا نەبووە. . ئەوە زیاتر لەئەمنی عامەدا هەبووە و بەتایبەت لەساڵەکانی کۆتایی شەڕی ئێران عێراق دا ئەو کاتەی من لەعەر عەر بووم سەرەتا کاتی شەڕ بوو.

* ئەی دوای ئەوەی لەعەر عەر گواسترایتەوە بۆ کوێیان ناردی. . ؟

– لەو ماوەیەی‌کە لە عەر عەر بووم چەند جارێك بۆ دەورات ئەیاناردم بۆ عامە لە بەغدا. .

* دەورەی چی. . ؟

– سیاقە.

* دڵنیابم. !؟

– کاکە من لەترسی خوا هاتووم و لەبەر خاتری خواو لەهەمان کاتدا ئەوەی من دەیکەم ئینسانیەتە بۆیە هاتووم، درۆ بۆ کەس ناکەم، بۆ درۆ بکەم من پێت ئەڵێم ئیشی من سایەقی بووە لەئەمن. !؟

* ببورە، دێینەوە سەر ئەوەی کە لەعەر عەر گەڕاندیتیانەوە. . !؟

– گەڕاندمیانەوە بۆ نوسینگەی جوازات لە ئەنبار و دواتر بۆ ئەمنی عامە لەبەغدا کە ئەوکات عەلی حسن مەجید مودیربوو تاکو ساڵی 84، 83 دواتر گواسترامەوە بۆ ئەمنی (کوت) تاکو رۆژی 1988/8/17.

* کەی خێزانت پێکەوە ناوە. . ؟

– کە گەڕاندمیانەوە بۆ ئەمنی عامە لە بەغدا. . ماوەی چەند مانگێك لەوێ بووم هەستم کرد لەبەغدا دەتوانم بژیم و خێزان پێکەوە بنێم، ژنم هێنا لەڕۆژی 1983/3/15 بوو کە ئاهەنگی بووك گواستنەوەم ڕێکخست.

* پێشتر ئەو کەسەت دەناسی کە بووە هاوسەری ژیانت یاخود لەو ماوە کەمەی لە بەغدابووی ئاشنای بوویت و ئەڵقەی هاوسەرێتیتان گۆڕیەوە. . ؟

– کچی مامی خۆم بوو بەڵام پێشتر نە بینیبووم و نە دەمناسی. .

* کە کچە مامی خۆت بوو بۆچی وا لەیکتر دابڕابوون تانەیناسی. . ؟

– مامم کاتی خۆی لەبەغدا ژنی هێنابوو کەوتبووە بەغداوە وئێمەش لە (ئوم ڕێعان) بووین ئەو کات دونیا وەك ئێستا نەبوو هاتو چۆ کردن کەم بوو کە یەکێ بۆ شوێنێکی دوور باری دەکرد ئیتر بەزەحمەت ئەیتوانی هاتوچۆی ناو کەس و کاری بکات. . مامم هەر زوو بەو شێوەیە لەباوکم دابڕابوو ئێمە کاتێك ماڵی مامماں دوزیەوە لەمێژبوو مامم کۆچی کردبوو. . کاتێ کە مردبوو دوومنداڵی لەپاش خۆی بە جێ مابوو ئەوانیش گەورە بوبن و شویان کردبوو. . من کاتێ بەوەم زانی کچە مامەکەم لە پیاوێکی تر 6 منداڵی هەبوو. . مێردەکەی تەڵاقی دا لەیەکتر جیابوونەوە ئەو کات من مارەم کرد. .

* کەواتە بەر لەوەی بێتە هاوسەری تۆ، پێشتر شووی کردبووە کەسێکی ترو خاوەنی 6 منداڵ بوو. . ؟

– بەڵێ 6 منداڵی هەبوو. .

* تۆ ئێستا خاوەن چەند منداڵی. . ؟

– شەش منداڵ.

* کەواتە شەش منداڵی لەمێردەکەی تری هەبوو شەش منداڵیش لەتۆ؟!

– بەڵێ. .

* ئەکرێ بەپێی ساڵ و ڕەگەز ناوەکانیان بڵێی. . مەبەستم منداڵەکانی خۆتە؟

– بۆ نا. . ؟ چوار کوڕو دوو کچم هەیە یەکەمیان کچە ناوی (ئیڤان) ە لەساڵی 1984 لەدایك بووە دووەم جار لەدوای ئیڤان دوومنداڵمان پێکەوە بوو کوڕێك و کچێك (ئەحمد و سۆزان) لەساڵی 1985 لەدایك بوون سەلام لەساڵی 1986 و موعتەز لەساڵی 1987 و پێش مانگی 3ی ساڵی 1988 کوڕێکی ترم بوو ناوی (حەیدەر) ە ئەو بچوکترینیانە. .

* ناوی دووان لەمنداڵەکانت کوردین (ئیڤان و سۆزان) چۆن ئەو ناوە کوردیەت لێناوە. . !؟

– من برادەرم هەبوو کورد بوون ئەم ناوانە ئەو برادەرە کوردانەم پێیان ووتم.

* منداڵەکانت خستوّتە بەرخوێندن. . ؟

– بەڵێ هەموویانم سەرەتا خستوّتە قوتابخانە بەڵام خوێندنیان تەواو نەکردووە. .

* بۆ دەرفەتی ئەوەت بۆ نەرەخساندوون کە خوێندن تەواو بکەن. . ؟

– کچەکانم سەرەتاییان تەواو کردووە پاشان دەرچوون. کوڕەکانیش (احمد) سەرەتایی تەواو کردووە پاشان وازی هێنا. ئێستاش (موعتەن) لەپۆلی یەکەمی ناوەندی یەو حەیدەریش شەشی سەرەتایی بەلاّم نازانم ئەوانیش ئەتوانن خوێندن تەواو بکەن یان وەك براو خوشکەکانیان دەبێ واز بهێنن. .

*** ئەتوانی هۆکاری وازهێنانم پێ بڵێی. . ؟**

– لەبەر کەمدەرامەتی بووە، ژیان قورسە لێرە. ئەو مووچەیەی من وەرم گرتووە هەر بایی ئەوەبوو پێی بژین ژیانێکی ساکار نەمتوانیوە مەسرەفی ئەو منالاّنە بکەم بۆ قوتابخانە. احمد ی کوڕم کەوازی هێناوە لەبەر ئەوە بووە ئێستا پێلاّو بۆیاخ دەکات وا دوساڵ زیاترە ئەوە کاریەتی. .

*** ببورە، هەست دەکەم کەباسی تایبەتمەندییەکانی خێزانەکەت دەکەی خەریکە بریندارت دەکەم، لەبەر ئەوە لەو باسە بگەڕێ. ئەو ماوانەی کە لەئەمنی عامەی بەغا بووی کە بێ گومان ئەمنی عامەی بەغا وەك قەسابخانە وابووە گەر هەندێ ووردەکاری ئەمنی عامەمان بۆ بگێڕیتەوە. . ؟**

– وەڵا، نازانم، باسی چی بکەم تۆ خۆت ئاماژەت بەوە کرد کە وەك قەسابخانە بووە. من تەئیدت دەکەم وەك قەسابخانە بووە بەلاّم قەسابخانەی مرۆڤ نەك ئاژەڵ. .

*** گەر هەندێ نموونەمان بدەیتێ لەسەر ئەو تاوانکارییانەی کەلەوێ ئەنجام دراون و تۆ خۆت بینیوتەو شایەتحاڵی رووداوەکەیت. . ؟**

– نەك من هەرکەسێ لەئەمنی عامە بووبێ ئەوە دەزانێ کە لەوێ چی رووی دەدا ... مرۆڤی تیا کەوڵ دەکرا. دەیان. دەیان ئامرازی تایبەتی هەبوو بۆ تەعزیب دان زۆر جیهاز هەبوو کە تەعزیبی خەڵکی پێ ئەدرا ئەو جیهازانە لەدەرەوەی عێراقەوە دەهاتن. .

*** لەچ وولاّتێکەوە دەهێنران. . ؟**

– کێ ئەوە دەزانێ. سایەقی سەیارەیەك نهێنی ئەوەی دەخرێتە بەردەست. ئەوە تەنها بەرپرسە گەورەکان دەزانن. . !

*** شێوازەکانی تەعزیب دان چۆن بوو؟**

– من نازانم. خۆمن کارم تەعزیب دان نەبووە. من جەلاد نەبووم من سایەق بووم سایەق. . !

*** ئەزانم سایەق بووی بەلاّم کە لەدەزگایەك دا کارت کردبێ بێگومان بەشێك زانیاری دەربارەی ئەو دەزگایە دەزانی. . ؟**

– من پێم وتی و سەرەتا سوێندم بۆ خواردی کە چی بزانم دەیگێڕمەوە، چیم بینیوە ئەوە دەڵێم من لەترسی خوا بەپێی خۆم هاتووم تا ئەو راستییە شاراوانە ئاشکرابکەم، نەزیاد دەڵێم نەکەم، خوایش خۆی لەسەرم ئاگادارە. .

*** باشە وەك خۆت نەتبینی وە ئەی نەت بیستووە یان برادەرێکت بۆی باس نەکردووی. . ؟**

– چی. . !

*** لەبارەی ئەو تەعزیب دانەوە. . !؟**

– چۆن نەم بیستووە. دەیان شتم بیستووە. بەلاّم من لەسەرەتادا پێم ووتی ئەوەی خۆم بینیومە ئەوە باس دەکەم. .

*** گەر ئەوەی دەربارەی شێوازی تەعزیب دان بیستووتە، یەك دووحاڵەتمان بۆ باس بکەی. . ؟ ئەوەی کە بۆیان باس کردووی. . ؟**

– تەعزیب هەبووە بۆ ئەوە بوو اعتراف بەکەسێك بکەن بەشێوەیەك ئازاریان داوە کە ناچاری بکەن ئەوەی دەیزانێ بیڵێ. . هەبووە بۆ ئەوە بووە. بەدەم ئازارەوە بیکوژن شێوازی تەعزیبی ئەم جیاوازبوو لەوی تر. یان هەبووە مرۆڤیان پارچە پارچە کردووە. هەبووە بەڕاکێشان پچڕاندوویانە هەبووە شەڕی دەروونی لەگەڵدا کراوە کەس و کاریان هێناوە ژن و مناڵ بەبەرچاویەوە ئازاریان داوە هەتا هەبووە تەعدای شەرەفیان لێ کردووە. هەرچی بڵێی کراوە. کەمن خۆم ئاگاداری ئەوانەنیم من ئەوەی ئاگام لێیەتی و شایەتیم لەسەری ئەو کوشتن و لەگۆڕنانەی ئەنفالەکانە، تۆ ئەوە لەمن بپرسە. .

*** ئەوە دەپرسم ئامانجی سەرەکی ئێمەش لەم دیدارەدا ئەو شایەتی‌یەی تۆیە لەسەر ئەنفال، بەڵام دەمویست سوود لەو زانیارییانەی تر وەرگرم کە دەیزانی دەربارەی کوشتن و ترس و تۆقاندن لەعێراقدا. . ئێستا دێمە سەر ئەنفال و دەپرسم چی دەربارەی ئەنفال دەزانی. . ؟**

– جا چی نازانم ... ئەوەی بەچاوی خۆم بینیم هەموویم لەیادماوە. .

*** ئامادەی بۆمانی بگێڕیتەوە. . چیت بینی. . !؟**

– بەڵێ ئامادەم بۆتی بگێڕمەوە و مقابلە بکەم و هەرچی تەلەفزیۆن و ڕاگەیاندنی دونیاش هەیە ئامادەم لەبەردەمی هەموویان دا ئەوەی بینیومە بیگێڕمەوە و ئامادەم لەمەحکەمەی دەولی شایەتی بدەم وە سوێند ئەخۆم بە خوا کە ئەوەی ڕاستی بێت ئەو دەگێڕمەوە چاوم کوێربێ ئەگەر درۆی تیابکەم و درۆش بۆ کەس ناکەم تەنها لەترسی خوا هاتوم و ماوەی (15) ساڵیشە هەموو شەوێ وەك فیلمی ڤیدیۆ کوشتن و لەگۆڕنانی ئەو هەموو ژن و منداڵە دێتەوە بەرچاوم کە منالی (35) ڕۆژەی تیابوو کە بە شۆفڵ خۆڵم کردووە بەسەری‌دا.

***کاتێ پەلامارەکانی ئەنفال دەستی پێکرد تۆ لەکوێ بووی؟**

–من نازانم ئەنفال کەی دەستی پێکرد. . ! تا بزانم ئەو کاتە من لە کوێ بووم !

***ئەنفال وەك کردەیەکی سەربازی لە 18ی شوباتی 1988 دەستی پێکرد. . !؟**

–من ئەو کاتە لە ئەمنی (کوت) بووم !

***ئەی چۆن و کەی گواسترایتەوە بۆ ئەو ناوچانەی پەلاماری ئەنفال کرابوە سەریان و چۆن بەشداری ئەنفالت کرد. . !؟**

–من لە رۆژی 1988/7/17 بە فەرمانێك لە ئەمنی (کوت) ە وە گوازرامەوە بۆ (مكتب تنظيم شمال)

***ئەو فەرمانە لەلایەن کێوە درابوو...بەرێوەبەرایەتی ئەمنی کوت یان جێگەیەکی تر. . !؟**

– لەلایەن (مديريەتی ئەمنی عام) ە وە دەرچوو بوو. . !

***فەرمانەکە تەنها بۆ گواستنەوەی تۆ بوو. . !؟**

–نەخێر، سەرەتا نەموت هەر مودیریەتێك شۆفڵ و حەفارەی خۆی هەبوو ئەی نەموت هەر مودیریەتێك چەند سایەقێکی خۆی هەبوو بۆ شۆفڵ و حەفارەکان. . ! فەرمانەکە لە ئەمنی عامەوە بوو بۆ گواستنەوە چەند شۆفێرێك لە مودیریەتەکانەوە بۆ رێکخراوی باکور کە ئەو کاتە (علی حسن مجید) بەرپرسی بوو.

***لە مودیریەتی ئەمنی کوت چەند شۆفێر بەپێی ئەو فەرمانە گوازرانەوە. . !؟**

–لە کوت تەنها من. . !

***لەسەر داوای خۆتان بوو کە لەنێو شۆفێرەکاندا کامتان بچن، یاخود لەلایەن مودیریەتەکانەوە دەستنیشان کرا. . ؟**

–نە لەسەر داوی خۆمان و نە لەسەر دەستنیشان کردنی مودیریەتی خۆمان بووە هەر ئەو فەرمانەی (ئەمنی عام) کە هاتبوو ناوەکە دەستنیشان کرابوو کە لە مودیریەتی ئەمنی (کوت) عبدالحسن و بۆ نمونە لە مودیریەتی ئەمنی (نەجەف) فرحان و ئاوا هەر مودیریەتێك ناوەکە داوا کرابوو. . !

*** کەواتە تۆ لەلایەن مودیریەتی ئەمنی عامەوە بۆ ئەو کارە هەڵبژاردرابوی. . ؟**

–بەڵێ. . !

***تۆ کە لە دەزگای ئەمن بووی چی پلەیەکت هەبوو. . ؟**

–من تەنها وەك فەرمانبەرێك و پیشەکەم شۆفێری بوو. .

***من پرسیاری پلەم کرد نەك پیشە، چی پلەیەکت هەبوو. . !؟**

–ئەو کاتە هیچ پلەیەکم نەبوو، دواتر بووم بە مفەوەز. . !

***ئەی لە حزبی بەعسدا ئەندام بووی. . !؟**

–كە دامەزرام بوم بە بەعسی. . !

***مەبەستت کام دامەزراندن، سەرەتای دامەزراندنت لە 1978 مەبەستت ئەو کاتەیە. . !؟**

–بەڵێ ئەو کاتەی دامەزرام بووم بە بەعسی چونکە گەر بەعسی نەبومایە دانامەزرام ئەوەی بەعسی نەبوایە چۆن ئەیانهێشت لە و دەزگایەدا بمێنێ.

***ئێ کەواتە تۆ لە ئەنفالدا (11) ساڵ بوو چوبویتە ناو ریزەکانی بەعسەوە، چی پلەیەکی حیزبیت هەبوو. . !؟**

–هیچ تەنها ئەندامێك بووم. . !

***بۆ کە لەلایەن مودیریەتی ئەمنی عامەوە بۆ ئەو کارە دەست نیشان کرای دەبێ هۆکارێکی هەبێ یان پلەو سیقەی ئەمنی یاخود پلەی حیزبیت. . ئەگینا چۆن بۆ کارێکی وا کە بەلای بەعسەوە گرنگ بوو کەسێکی وەك تۆ دەڵێی ئاسان دەنێرێت. . ؟!**

–نا هیچ پلەیەکی بەعسیم نەبوو. . چونکە ئەو کاتەی کە دامەزرام کردمیان بە بەعسی و ئیتر دواتر کە گوازرامەوە بۆ شارەکانی تر هیچ عیلاقەیەکی حیزبیم نەما. . بەعسی بوون تەنها بۆ دامەزراندنەکە گرنگ بوو نەك لە کارەکانی تری ئەمن دا. .

***ئەی خۆت هۆکاری ئەو هەڵبژاردنەت بۆ ئەو کارە بەچی دەزانی. . !؟**

–هۆکاری تەنها ئەوەبوو کە شۆفێری (شۆفڵ و حەفار) بووم و دەوراتم بینی بوو دەوراتی ئالیات. .

***باشە بەڵام خۆتۆ بەتەنها دەورەت نەبینی بوو. . !؟**

–راستە، بەڵام هەر کەسێکیان هەڵبژاردایە هەر وەك یەك بوو. . ئەوەی گرنگە ئەوان سایەقی شۆفڵیان دەویست و ئێمەش سایەق بووین ئیتر جیاوازی لە نێوان (زێد و عەبد) دا نەبوو. . نازانم ئەم پرسیارانە چیە من خۆم هاتووم پێتان ئەڵێم حاڵەتێکی وا هەیە. . ویژدانم منی هانداوە ئەم راستیە بدرکێنم خۆ بە تەعزیب ئیعترافم نەکردوە تا بتەوێ هەر پرسیار بکەی و چاوەرێت بێ من شتی تر بڵێم. . !

***دڵتەنگ مەبە، ئەم باسە هەزاران پرسیار لە خۆ دەگرێ. . هەزاران هەزار کەس چاوەرێی وەڵامەکانی تۆن، دەمانەوێ ورد و درشتی ئەو کارەساتە لە خۆتانەوە ببیستین. . !؟**

–نا، ئیعتیادیە بەڵام هەندێ شت هەیە پەیوەندی بە منەوە نیە. .

***باشە، دوای ئەوەی فەرمانی گواستنەوەت دەرچوو کەی پەیوەندیت بە** (مكتب تنظيم شمال) **ەوە کرد. . ؟**

–کە فەرمانەکەمان بۆ هات داوا کرابوو بچینە (ئەمنی عامە) و لە وێوە بەرێخراین بە مکتب تنظيم **شمال لە کەرکوك. .**

***بیرت نیە چی رۆژێك بوو. . ؟**

–با، رۆژی 1988/7/21 بوو. .

***هەر خۆت بوی یا هاورێت هەبوو. . ؟**

–چەند شۆفێرێك بوین کە هەریەکەمان لە مودیریەتێکی ئەمنەوە هاتبوین. .

***ناوی شۆفێرەکانی هاورێت لەبیرە. . ؟**

–فرحان جابر خەڵکی نەجەف بوو هەر لە مودیریەتی ئەمنی نەجەفەوە هاتبوو. . سەعدی ناوی باوکی نازانم لە مودیریەتی ئەمنی بەغداوە هاتبوو. . ئەحمەد ئیسماعیل خەڵکی تکریت و لە مودیریەتی ئەمنی تکریت و عەلی لە ئەمنی دیوانیەوە هاتبوو. . هەر ئەو رۆژە گەیشتینە کەرکوك براینە بارەگای مکتب تنظيم **شمال و لەوێ وە بردمانیان بۆ عەمباری کەرەستەی خۆراك لە سەر رێگای بەغدا لە کەرکوك کە حاڵی حازر گەراجی گواستنەوەی نەفەرە. . لەوێ چەند حەفارە و شۆفڵێکمان بینی لەگەڵ هەندێ گەلابەی ئەلبی و ترێلەی عەنتەر ناش کە ژمارەکانیان حکومی بوو بەناوی (اسكان) ە وە سەر بە**

کۆمپانیای (ئاشور) بوو. . بردمانیانه ناو بیناکه نهۆمی خوارەوەی (سەرداب) بوو ئێمە لەوێ بوین و لە نهۆمی سەرەوەش هەمووی (ئەفسەر) بوون. .

*ئەو شوێنە سەر بە کوێ بوو. . کێ بەر پرسی بوو. . ؟

–بەرپرسەکەی (رائد عبد) بوو هێزێکی لێبوو کە هەر سەر بە مکتب تنظيم شمال بوون. . ئەوانیش بۆئەو کارە لەوێبوون. .

*ئێوە چەند رۆژ لەوێ مانەوە. . ؟

–وابزانم بیست رۆژ تا 8/11 تا ئەو کاتە هەر لەوێ بوین. .

*ناچونە دەرەوە بۆ ناو شار. . ؟

–نەخێر، چونکە کەسێك هات بە ناوی (رائد نەزهان تۆغان) کە فەرماندەی سریەی پاسەوانی (علی حسن مجید) بوو، پێی وتین کەس نەچێتە ناو شارەکە لەبەر ئەوەی ناوچەکە ناوچەیەکی کوردیەو کوردەکان ئەزانن ئێوە سەر بە دەزگای ئەمنن ئەتانکوژن. . !

*بڕواتان بەو قسەیەی (رائد نزهان توغان) کرد کە گەر بچنە بازاڕ کوردەکان ئەتانکوژن. . !؟

–ئا، ئەترساین چونکە ئەوان پێشتر لە کەرکوك بوون و دیاربوو ئاگایان لە وەزعی ناو شاری کەرکوك هەبوو.

*کەس پرسیاری نەکرد بۆچی کوردەکان ئەتانکوژن. . !؟

–نا، نا. . کێ ئەیوێرا پرسیاری وا بکات. . ئەوان سیاسەتێکی سەیریان هەبوو جاری وابوو دونیایان بچوك ئەکردەوە لەبەر چاومان جاری واشبوو ئەمانیان ترسان. .

*ئەتوانی زیاتر بۆم رونبکەیتەوە مەبەستت چیە. . !؟

–بڵێین بۆ شتێ مەبەستیان بوایە بمانترسێنن قسەی وایان ئەکرد کە خەریك بوو بتۆقێین وەك ئەو ماوەیەی کە لە کەرکوك بوین ئەیان وت هەر بچنە بازاڕ کوردەکان بە چەقۆ ئەتانکوژن یان بە چەك یان بە سەیارە ئەتانرفێنن... ئەگەر بۆ شتێ مەبەستیان بوایە نەترسێین ئەوە تەشجیعمانیان ئەکرد کە نەترسین. .

*وتت تا رۆژی 8/11 بەو شێوەیەماینەوە. . ئەی دوای ئەوە. . !؟

–رۆژی 8/11 رائد نزهان بە ئوتۆمبێلێکی جۆری لاندکروز هات لەگەڵ رائد عبد قسەی کرد و بردیە پەنایەکەوە. . دوای ئەوە لەناو شۆفێرەکاندا (من و فرحان) بانگ کراین و کەسێك کە سریەی حیمایەی (علی حسن مجید) بوو لەگەڵمان دانرا کە بە (حەفارەکان) بە رێکەوتین. . بەرێکەوتین هاتین بۆ (ئەم شوێنە وا ئێستا مقابەلەکەی لێدەکەین و کاتی خۆی 15 ساڵ پێش ئێستا ئێمە ئەنفالەکانمان تیا نایە چاڵ) . . کە هاتین لاندکرۆزەرێك وەستابوو لەم شوێنە، رائد نەزهان و رائد عەبد بوون خۆیان لە شوێنەکە بوون. .

*کاتێ خستانتیانە رێ هیچ پرسیارتان نەکرد بۆ کوێ ئەچین یان چی ئەکەین. . !؟

–نەخێر. . کێ ئەتوانێ پرسیار بکات. . ئێمە سایەق بوین سایەق تەنها جێبەجێکردنی فەرمانەکانمان لە ئەستۆ بوو. .

*کە گەیشتنە ئەوێ هەردوو رائد نەزهان و عەبد لەوێ بوون چیان پێ وتن. . ؟

–سەرەتا هیچیان بە ئێمە نەوت خۆیان هەر بەیەکدا ئەهاتن قسەیان ئەکرد و دەستیان بەملاو ئەو لادا درێژ ئەکرد و دوای ماوەیەك وتیان دەست بە هەڵکەندن بکەن. .

*کێ پێی وتن. . ؟

–ناڵێم رائد نەزهان و رائد عەبد. .

*ئێ، ئێوەش یەکسەر دەستتان بە هەڵکەندن کرد. . !؟

–ئا، سەرەتا وتیان بەشێوەی چوار گۆشەیی چاڵ بکەن، کاتێك کارمان کرد وتیان نە بە شێوەی سندوقی هەڵیکەنن. . !

*جگە لە تۆ و فەرحان و رائد نەزهان و عەبد، کێی تر لەوێ بوون. . ؟

–دەیان پاسەوانی تایبەتی سریەی حیمایەی علی حسن   مجید لەوێ بوون. .

*بۆ علی حسن مجید خۆی لەوێ بوو وا دەیان پاسەوانی هاتبوون. . ؟

–نەخێر، حیمایەی شوێنەکە و حەفارەکان و رائد نەزهان و رائد عەبد بوون. .

*کاتێ هاتنە ئەم شوێنە و ئەو پاسەوانانە و رائدەکانتان بینی. . نەتوت ئەبێ بۆچی ئێوەیان هێنابێ. . ئەو پرسیارەت لەخۆت نەکرد. . ؟

–نەخێر چونکە ئەمزانی کارێکیان لەم چۆڵەوانیەداهەیە بۆیە ئێمەیان هێناوە و چاڵی لێدەکەن. .

*قەناعەتت وابوو ئەو چالآنەیان بۆ مرۆڤ بێ یا بۆچونی ترت هەبوو. . !؟

–سەرەتا وا هەستم ئەکردکە کارێکی تریان هەبێ بەلآم کە هاتینە ئێرە و ئەم ناوچەیەم بە چۆڵی بینی، ترسام وتم دیارە شتێ هەیە چونکە ئەوکاتە ئێرە چۆڵ بوو تەنانەت ئەم دێهاتانە لێرە دروست نەکرابوو ئەم باغ و دەغڵ و دانانە نەبوو هەمووی چۆڵ بوو، ئەم دێیانە دواتر عەرەبیان بۆ هێناوە و دروستیان کردوە. .

*ئەی لە فەرحان هاورێت نەپرسی یان نەتدوان کە بزانێ ئەو چی دەڵێ کە لەم چۆڵەوانیەدا چاڵتان پێدەکەن. . ؟

–نەخێر چونکە ئێمە هەر یەکەمان لەسەر حەفارەی خۆمان بوین و نەمئەتوانی لێی بپرسم. .

*کێ شوێنەکانی بۆ دەستنیشان ئەکردن تا ئێوەش هەڵیکەنن. . ؟

–رائد نەزهان خۆی مەسافەکانی دیاری ئەکرد. .

*سەعات چەند بوو دەستان بە چاڵەکان کرد. . ؟

–سەعات 9ی بەیانی. .

*تاکەی خەریکی چاڵکردن بوون. . ؟

–تا سەعات 8ی شەو.

*چەند شوێنتان هەڵکەند. . ؟

–لە بیرمە نزیکەی (4 بۆ 5) شوێن هەڵکەنرا کە درێژی هەر یەکەیان (20 تا 25) مەتر بوو هەر شوێنێ قوڵیەکەشی دەگەیشتە 30، 2 تا 3 مەتری تیابوو. .

*ئەوان پێیان وتن بەو شێوەیە قوڵی کەن یان خۆتان بە ئارەزوو وا قوڵتان کرد. . ؟

–رائد نەزهان خۆی سەرپەرشتی چاڵ هەڵکەندنەکەی دەکرد ئەو چی ئەوت ئێمە ئەوەمان جێبەجێدەکرد. .

*دوای سەعات 8ی شەو چیتان کرد. . ؟ یان چیان کرد. . ؟

–کە حەفرەکان تەواو بوو گەراندمانیانەوە بۆ کەرکوک و بۆ هەمان شوێنی خۆمان.

*کەواتە ئەو رۆژە واتە 8/11 تەنها چاڵتان کرد. . ؟

بەڵێ. .

*ئەی کەی ئەنفالەکانتان داپۆشی. . ؟

–شەوی دواتر سەعات 10ی شەوی 1988/8/12

*رۆژی 1988/8/12 بیرت لە چی دەکردەوە، یان چۆن ئەو رۆژەت بردە سەر کەتۆ ئێوارەی پێشوو چاڵی مەرگت بۆ کۆمەڵی مرۆڤ هەڵکەندبوو...؟

–لەبەر ئەوەی نەمدەزانی ئەو چالآنەیان بۆچییە، بیرم بۆ هیچ شتێ نەچوو، ئیعتیادی ئەو رۆژەم بردە سەر. . چونکە کاری نهێنی و تایبەت زۆر ئەکرا، زۆ جار دەیان شەو چاڵیان پێکردوین بۆ شاردنەوەی کەل و پەلی سەربازی و عیتاد و ئەو شتانە. ئەم چالآنەی کردیشمان هەستم نەکرد بۆ مرۆڤ بێت، چونکە سەرەتا وتیان بەشێوەی (چوار گۆشەی گەورە) و دواتر رایان گۆڕی و وتیان

(قووڵ و درێژ) .

*ئەو ڕۆژە (رائد نزهان) یاخود (تاهر حبوش) یا (عبد) کە سیان نەهاتنەوە بۆ لاتان، بۆ شوێنی حەوانەوەتان قسەیەکتان لەگەڵ بکەن، یاخود بڵێن خۆتان ئامادە بکەن، ئەم شەو کارێکی گرنگترمان هەیە !؟

–نەخێر نەهاتن و کەس هیچی لەوبارەیەوە پێنەوتین و ئێمە هەموو کات ئامادە بوین، پێویستی بەوە ناکرد پێشتر ئاگادارمان بکەنەوە بۆ خۆئامادەکردن. . هەرکاتێ ئەوان بیانویستایە ئێمە ساز و ئامادەبوین.

*پێشتر ئەوەتان پێگوترابوو کە لەم حاڵەتەدا دەبێ بەردەوام ساز و ئامادەبیت، واتە حاڵەتی نائاسایی ڕاگەێنرابوو کەدەبێ بەردەوام خۆتان بۆ ئەنجام دانی کاری گرنگ ئامادە بکەن؟

–ئەی من لەسەرتادا نەمگوت پێمانیان گوت نابێ بچنە ناوشار، بەردەوام لەو شوێنە بوین کەبۆمان دیاری کرابوو.

*باشە، ڕۆژی 12ی مانگ، کەی لەو شوێنەی کە لێی دەمانەوە بردتانیان بۆ جێگەی بەکۆمەڵ کوشتنی ئەنفالەکان. ؟

–ئێمە تا سەعات 10ی شەو هەر لە شوێنی خۆمان بوین، وابزانم کاتژمێر 10 و هەروا چەند دەقیقەیەکی کەم بوو (رائد نزهان) هات بۆ لامان، ئاگاداری کردین کە بۆ ئەنجامدانی کارێکی گرنگ لەگەڵی بەڕێبکەوین. .

*ڕۆژی پێشتر پێیان گوتبون کە ئەم شەو بۆ کارێکی گرنگ بانگ دەکرێن. . ؟

–نەخێر. . !

*ئەو کاتەی (رائد نزهان) هات بە شوێنتان دا، تۆ بە ئاگابوی یاخەوتبوی، لەوکاتەدا چیت کرد. . ؟

–هێشتا کات زووبوو بۆ خەو، هەمومان دانیشتبوین خەریکی قسەی خۆش بووین، چونکە لەو ڕۆژانەدا دڵمان فرە خۆش بوو. .

*بۆ دڵتان خۆشبوو، بە پرۆسەی ئەنفال. . ؟

–نەخێر. من ئەوکاتە هێشتا نەمئەزانی ئەنفال چییە و نەمبیستبوو. . !

*ئەی بەچی دڵتان خۆشبوو لەو ڕۆژانەدا. . ؟

–هەموو سێ ڕۆژ، چوار ڕۆژ بوو شەڕی ئێران عێراق کۆتایی هاتبوو، دڵمان بەوە خۆشبوو کە ئیتر شەڕ تەواوبوو گەلی عێراق پشوویەك دەدەین. . .ئیدی ترسمان نەما تیابچین و وامان دەزانی ئیتر لە عێراقدا کوشتن کۆتایی دێت. . !

* (رائد نزاهان) هەرخۆی بە تەنها بوو کە هات فەرمانی پێکردن بەڕێبکەون. . ؟

–نەخێر. . چوار یان پێنچ سەیارەی جۆری (مارسیدس) کە ڕەنگەکانیان سپی بوو لەگەڵی بوون و هەر سەیارەی چوار حیمایەی تێدا بوو. .

*لە شوێنەکەی خۆتانەوە بەرەو کوێ چوون. . ؟

–لە ڕێگەی (کەیوان عەرەفەوە) بەرەو ڕێگای بەغدا بردمانیان، حیمایەکان لە پێشەوە ئێمەش بەدوویاندا بەرەو جێگە هەڵکەندراوەکان، لە نێوان یایچی و تۆپزاوا.

*کاتێ بەرەو هەمان ئەو شوێنەی دوێنێ شەو دەیانبردن، هەستت بەچیدەکرد، یاخود پێت وابوو چی کارێکیان بەتۆ هەیە. . !؟

–سەرەتا واهەستم دەکرد ڕەنگە چاڵی ترمان پێهەڵکەنن، بەڵام کە نزیکی شوێنەکە بوینەوە ئەو هەستەم گۆڕا. .

*بۆ. . ؟ چیت بینی. . ؟

–لەبەر ئەوەی ئەو شوێنەی کە شەوی پێشووتر ئێمە چاڵمان کرد، دەوری بەهێزی تایبەت گیرابوو. .

*ئەی شەوی رابردوو. . ؟

–نەخێر شەوی پێشتر بەوشێوەیە نەبوو، تەنها (رائد نزهان و رائد عبد) و پاسەوانەکانی ئەوان بوون. . بەڵام ئەوەی شەوی دووەم واتە شەوی 12ی مانگ، هەموو سەر ڕێگا سەرەکیەکان و بان گرد و تەپۆڵکەکان و چوار دەوری ناوچەکە بە فراوانی تەنرابوون. .

*هێزەکان. . هێزی چی بوون. . ئەمن. . ئیستخبارات. . قوات خاسە. . جاشی کورد. . یاخود سەربازی ئاسایی بوون. . !؟

–من نازانم چونکە ئێمە تەنها بینیمان هێزێکی زۆر پاسەوانی ناوچەکەن. . ئیدی ئێمە چوزانین هێزی چیبوون. . قابیلە خۆ سەربازی ئیعتیادی نەبووە کوردی تیابێت سبەی بچێت بیگێڕێتەوە. . ئەی هێزی تایبەت بوونە، سەر بە ئەمنی خاس یان مەکتەب تەنزیم شیمال. . !

*دەتوانی ئەم دیمەنانەم وردتر بۆ باسبکەیت. . یان جوانتر بۆم وەسف بکەیت. . !؟

–وەسفی چیبکەم (جەریمە) وەسفی تیایە. . من ئەڵێم کوردیان کوشت تاوانیان کرد، بە بەرچاوی ئێمەوە. . من (موجریم) نیم تا تاوان و کوشتن لام ڕەوابێ و لەلام ئاسایی بێت تا وەسفی بکەم. . !

*ببورە بەهەڵە لێم تێمەگە، کە دەڵێم وەسفم بۆ بکەی، مەبەستم بە وردی گێڕانەوەی ئەوەیە کە ئەنجام دراوە بە بەرچاوتەوە باسی بکە. . !؟

–ئێ، ئەی من بۆچی هاتووم لێرە دانیشتووم. . ئەی مەبەست ئەوەنییە، ئەوەی بینیومە بۆتی بگێڕمەوە. . !

*زۆرباشە. . نازانی کاتژمێر چەند بوو گەیشتنە شوێنی روداوەکە. . جێگەی چاڵەکان. . ؟

–نا، نازانم، بەڵام تۆ حیسابی ئەوەبکە، ئێمە لە سەعات 10ی شەو لایدابوو لە ناو کەرکوك بوین، ئیتر بزانە تا ئێرە چەند دەکات. . !

*گوتت سەر ڕێگا سەرەکی و گرد و تەپۆلکەکان هەمووی هێزی لێبوو. . ئەی جگە لەو هێزانە هیچ بەرپرسێك، ئەمنی، سەربازی، یا کەسێك لە شوێنی نادیارەوە هاتبێ لەوێئامادە بووبێ. . ؟

–با، جگە لە (رائد نزاهان) کە خۆی هات بەشوێن ئێمەدا و هەر لە پێشمانەوە دەڕۆی، کاتێ گەیشتینە ئەوێ لەسەر ئەو (تەلە) گردەی دیار چاڵەکان (تاهر جلیل حبوش) کە ئەو کات بەڕێوبەری نوسینگەی ڕێکخراوەکانی باکوور بوو، دواتر بوو بە پارێزگاری ئەنبار و دوای ئەوەش بوو بە بەڕیوەبەری موخابەراتی عامەی عێراق، ئەو لەوێ راوەستابوو. .

*کە گەیشتن چیتان کرد. . ؟

–ئێمە چاوەڕێی فەرمان بوین، چاوەڕێمان بوو بزانین چی کارێکمان پێدەسپێرن. .

*بەر لەوەی هیچ کارێك بە ئێوە بسپێرن. . چیتان بینی. . یاخود چی رویدا. . بە بەرچاوەتانەوە، کە ئێوە تەنها بینەر بوون. . !؟

–دەزانم دەڵێی چی، لەهەموو شتێکدا هەر بینەر بوین و ئەوەی کە خۆشمان کردومانە فەرمانێك بوە و جێبەجێمان کردوە.

.

*من پرسیاری ئەوەم کرد چی بە بەرچاوە\تانەوە رویدا. . باسی دەستنیشان کردنی تاوانبارم نەکرد. . ؟

–ئەوەی کە رویدا هەمویمان بینی. .

*وەك. . !؟

–وەك کوشتنی گەنجە کوردەکان. .

*کە ئێوە چوون گەنجە کوردەکان لەوێ بوون. . ئامادە کرابوون بۆ گوللەباران کردن. . ؟

–نەخێر، کە ئێمە چوین نەمگوت هێزێکی پاسەوان و (تاهیر) و رائد (نزاهان) . .

*کەی ئەنفالەکانیان هێنا بۆ شوێنی گوللەباران کردنەکان. . ؟

–پێش ئەوەی ئەنفالەکان بهێنن تیمی تایبەتی گوللەباران کردنەکەیان هێنا. .

*تۆ تیمەکەت بە چاوی خۆت بینی. . ؟

–بەڵێ. .

*کاتێ تیمەکەیان هێنا، تۆ لەکوێی چاڵەکانەوە بوی. . چەند لە تیمەکەوە دوور بووی. . ؟

–هەمومان هەر بەیەکەوە بوین. .

*دەزانم پێکەوە بوون. . بەڵام تۆ لەسەر شۆفڵ بووی، چەند لە (تاهر حبوش) و رائد (نزهان) و ئەو تیمەوە دوور بووی کە بۆ گوللەباران کردن هێنرابوون. . ؟

–هیچ دوور نەبوم، چونکە ئێمە شۆفڵەکانمان راگرتبوو کوژاندبومانەوە، خۆمان بەپێ لە دیار چاڵەکان وەستابوین. .

*کەواتە ئەوەندە نزیك بووی لێیان. . ئێستا ئەزانی جۆری جلوبەرگەکەیان و تفەنگەکانیان چی بوون. . ؟

–جلی سەوزی زەیتونیان لەبەردابوو، هەموو دەمانچەیان بەدەستەوە بوو. .

*ئەی تفەنگی تر. . ؟

–نەخێر تەنها دەمانچە. .

*کەواتە ئەنفالەکانیان بە دەمانچە کوشت. . ؟

–ئەو کۆمەڵە بەڵێ. .

*تیمی گوللەباران کردنەکە (ئیعدام) ، سەروچاویان داپۆشرابوو. . ؟

–نەخێر. . ئاسایی بوون. .

*کەواتا. . گەر سەروچاویان دانەپۆشرابێ و تۆش لێیانەوە نزیك بوبی شێوەیانت لەبەر چاوە. . ؟

–نەك شێوە. . کۆمەڵێکیانم هەر دەناسی. . !

*چۆن دەتناسین. . ؟

–ئەو بیست رۆژەی لەوێ بووین، ئەو ئەفسەرانە بەردەوام لەو ناوە بوون و دواتریش ماوەیەك من هەر لەوێ بووم، بۆیە دەیانم ناسی. .

*ئەتوانی پێمان بڵێی کێ بوون. . !؟

–من پێم وتیت ئەو شتانەت بۆ باس دەکەم کە پەیوەندیان بەخۆمەوە هەبوە. . ئەو شوێنانەیگۆڕەکانی لێیە. . تۆ هەنوکە بەمن دەڵێی کێ بوو، سبەی جارێکی دی دەڵێی خەڵکی کوێ بوو، رۆژێکیش یەخەم پێدەگری و دەڵێی نازانی لەکوێیە. .

*منیش پێم وتی تۆ و هاوشێوەکانت شایەدییەکەتان گرنگە بۆ دادگای نێودەوڵەتی، ئەگینا بە چەکی ئەتۆمیش لەعەرب بدەین تۆڵەی ئەنفالەکان ناکەینەوە. . !؟

–بۆ عەرەب. . خۆ عەرەب هەموو تاوانبار نییە. . بەعس کەمی بە عەرەبی خوار و نەکرد (شیعەکان) .

*با، لەباسەکە دەرنەچین. . من وەك گوتم ئەو ناوانە بۆ شایەدی گرنگن نەك بۆ تۆڵە کردنەوە. . ؟

–تیمەکە (11) کەس بوون کردەوەی گولەباران کردنەکەیان ئەنجام ئەدا، مولازمی یەکەم (صائب) مرافقی علی حسن مجیدبوو، مولازمی یەکەم (صائم) خەڵکی ئەنبار بوو، مولازمی یەکەم (سعود) و رائد (عبد) و ژمارەیەکی دی بوون. .

*هەر هەمویان چەکەکانیان دەمانچە بوو. . ؟

–هەمویان یەك جۆر دەمانچە و هەموشی (کاتم الصوت) بوو.

*تیمی گولەباران کردنەکە، چیان دەکرد بەر لەوەی دەست بەکارەکەیان بکەن. . ؟

–وەك ئێمە لەو ناوە دەسوڕانەوە و چاوەڕوانی نێچیرەکانیان بوون. .

*کەی ئەنفالەکانیان هێنا. . ؟

–هەر ئەوکاتەی ئێمەیان برد، دیار بوو هێزی تایبەتیشیان ناردبوو بۆ هێنانی ئەنفالەکان، چونکە دوای ئەوەی ماوەیەك بوو گەیشتبوین و تیمی گولەباران کردنەکە گەیشتن، پاش ماوەیەکی کەم دوای ئەوە ئەنفالەکانیان هێنا. .

***بەچی هێنایانن. . ؟**

–بەسەیارە. .

***چی جۆرە سەیارەیەك بوون. . ؟**

–سەیارەکان وەك ئیسعاف وابوو (موقەپەت) کەمێك لە ئیسعاف گەورەتر و درێژتر بوون. .

***چەند سەیارەبوون. . ؟**

–وابزانم شەشە سەیارە بوون. .

***ژمارەی هیچ لەو سەیارانەت نەگرت. . ؟**

–نەخێر، تەماشام نەکرد. .

***سەیارەکان هاتنە نزیکی چاڵەکان. . ؟**

–بەڵێ، هاتنە دیار چاڵەکان. .

***خەڵکەکەیان هەموو داگرتە خوارەوە و ریزیان کردن تا کوشتیانن. . یان چۆن بوو گەر بۆمانی بگێریتەوە. . ؟**

–بەر لە هەر شتێك، کاتێك ئەنفالەکانیان هێنا بە فەرمانی (تاهر حبوش) هەموو سەیارەکان خرانە کار، تەنانەت ئێمەش چوینە سەر شۆفڵەکان و پێیان گوتین ئیشی پێبکەن و دەنگی بەرز بکەنەوە. . ئیتر ئەو شەش سەیارەیە کە کوردەکانی تێدا بوو هەمویان بەهێزی تایبەتی دەور درابوون، یەکە یەکە هێنرانە دیار چاڵەکان، کە سەیارەیەك ئامادە دەکرا لە دیار چاڵەکاندا لە لایەن ئەو (11) ئەفسەرەوە کە باسم کرد، دەرگای سەیارەکە دەکرایەوە، دوو پاسەوان لە دەرکی سەیارەکە بوون پەلی کوردێکیان دەگرت و دایان دەگرتە خوارەوە و ئەیاندا بەدەست یەکێ لە ئەفسەرەکانەوە و ئەبرانە دیار چاڵەکان و هەریەکی یەك فیشەکی دەمانچەیان ئەنا بەسەریەوە و ئەخرایە چاڵەکەوە. .

***پەلەمەکە. . ئەنفالەکان کە لە سەیارەکە دادەگیران دەست و چاویانیان دەبەستەوە، یاخود هەروا بەسادەیی گولەباران دەکران. . ؟**

–کە هێنایانن هەموویان دەست و چاویان بەسترابوو. . پێشتر ئەو کارە ئامادە کرابوو. .

***لەکوێ دەست و چاویانیان بەستبوو. . ؟**

–نازانم، لەکوێ وە هێنایانن لەوێ بەسترابوو. .

***بەچی بەستبوویان. . ؟**

–زۆربەیان دەستیان بە ئەو پەڕۆ باریك و درێژە بەسترابوو کە خۆیان لەسەر جلەکانیانەوە لەناو تەڵەنگەیان دەیانبەست. . نازانم چی پێدەڵێن. .

***پشتوێن. . !**

–ئا، ئا، بە پشتوێنەکانیان دەستیان بەسترابوو یان جامانەی رەش. . چاویشیان بە پەڕۆ بەسترابوو. .

***ئەو شەوە، شەوێکی چۆن بوو. . ؟**

–شەوێکی پر لە تاوان. .

***مەبەستم پێناسەی تۆ نەبوو بۆ شەوەکە. . تاریکە شەو بوو، مانگەشەو بوو، چی بوو. . ؟**

–زۆر روون نەبوو، بەڵام تاریکێکی ئەنگوستە چاویش نەبوو. .

***گوتت هەر ئەفسەرێك لەو (11) کەسە کوردێکی دادەگرت و ئەیکوشت. . بە ریز بە دوای یەکتریدا ئەم کارەیان دەکرد، یاخود هەر کەسەو بۆخۆی ئەچوو دایدەگرت و ئەیکوشت. . ؟**

–نەخێر هەرکەس بۆخۆی نەبوو. . ئەو (11) کەسە، هەریەکی کوردێکیان دەهێنا، لەدیار چاڵەکان رادەوەستان بەرین، چاوەڕێی فەرمانیان دەکرد و هەموویان پێکەوە دەستیان بەتەقە دەکرد و هەموو گوللەباران کراوەکانیش پێکەوە دەکەوتنە چاڵەکەوە. .

*کێ فەرمانی دەکرد تەقە بکەن. . ؟

–نازانم. .

*چۆن ئەبێ نەزانی، ئەی هەمووی بە بەرچاوی تۆ وە ئەنجام نەدراوە. . !؟

–با، هەمووی بە بەرچاوی منەوە بوو، بەڵام ئەوکاتە ئێمە خرابوینە سەر شۆفڵەکانمان و ئیشمان بە شۆفڵەکە دەکرد، بۆیە نازانم کێ بوو فەرمانەکەی دەکرد بۆ دەستپێکردن. .

*بە پێوە گولەباران کران. . ؟

–نا، نا. . هەریەك لەو (11) ئەفسەرە کە کوردەکەیان بەدەستەوە بوو، لەدیار چاڵەکان دایان ئەنیشاندن لەسەر ئەژنۆ، دەستیان لەپشتەوە بەسترابوو، ئەفسەرەکە پێی ئەخستە سەر دەستی لەدواوە و بەدەستێ سەری گرتبوو، ئەژنۆی دەنایە زەوی و دەمانچەکەیشی لەپشت سەری توند کردبوو، تا بڕیاری تەقەکردنەکەی وەردەگرت. .

*هیچ کەس لەو کوردانە هەوڵی خۆ رزگارکردنی نەدا، یان پەلاماری ئەفسەرەکە بدات، یا روبەڕووی بێتەوە، یان قسەیەك بە ئەفسەرەکە بڵێ. . ؟

–بۆ قسە گوێم لێنەبوو، بەڵام کەس هیچ هەوڵێکی تری نەدا. . هەوڵی چی بدەن، ئەوان دەست و چاویان بەسترابوو رەزیل بوون لەبەر دەست زاڵمدا. .

*کاتێ تەقەکان کرا و هەر ئەفسەرە و نێچیرەکەی خۆی کوشت، چۆن خستیانە چاڵەکەوە. . ؟

–وەك باسم کرد لەدیار چاڵەکە کوشتیانن، دوای تەقەکە ئەفسەرەکە ئەو پێیەی خستبویە سەر دەستی لەپشتەوە، دوای کوشتنەکەی بەنوکە شەقێك هەڵی دەدایە چاڵەکەوە. .

*پێت وانەبوو رەنگە بەو فیشەکە نەمردبن و بە زیندویەتی و برینداری لە چاڵ نرابن. . ؟

–رەنگە سەرەتا بەو فیشەکە نەمردبن، بەڵام هەر بەردانەوەیان بۆناو چاڵەکە، گەر زیندوش بوبێتن ملیانی شکاندوە، ئێ، ئەگەر هەر زیندوش بوبێ ئێمە خۆڵمان کرد بەسەریدا و دامان پۆشی. .

*هەموو ئەو کوردانەیان ئەو شەوە بەو جۆرە کوشت. . ؟

–بەڵێ، وەك وتم شەش سەیارەبوون، هەر سەیارەی (50) کەسی تێدابوو، هەموویان خرانە چوار چاڵەوە و هەر چاڵێ (75) کەس. .

*باشە کە دەستەی یەکەم گولەبارن کران، هاورێکانی تریان لەناو سەیارەکان، کە چاوەڕێی مەرگ بوون، چۆن هەوڵی رزگار بوون و راکردنیان نەدا. . ؟

–ئەی پێم نەگوتی دەست و چاویان بەسترابوو. . کێدەڵێ زانیویشیانە بۆ مەرگیان دەبەن. .

*ئەی چۆن، لە تەنیشتیانەوە هاورێکانیان گولەبارن نەدەکرا. . ؟

–با، بەڵام دەمانچەکان (کاتم الصوت) بوون و دەنگی سەیارە و شۆفڵەکانیش زاڵبوون بەسەر هەموو دەنگەکانی تردا و رەنگە تا ئەو کاتەی نۆرەی خۆیان نەهاتوە گوێیان لەتەقە نەبوبێ. .

*هەموو گولەباران کردنەکەی ئەو شەوە ماوەی چەنێکی خایاند. . ؟

–وەڵاهی نازانم، بەلام زۆری پێنەچوو. .

*ئێوە کەی دەستان بەداپۆشین کرد. . ؟

–دوای تەواوبوونی گولەباران کردنەکە، ئێمەش دەستمان کرد بەداپۆشینیان. .

*لەوکاتانەدا کە بەپێش چاوتەوە گولەباران دەکران و دواتر خۆت داتپۆشی، هەستت بەچی دەکرد. . !؟

–بە دڕندەیەتی خۆم. .

*ئەی بۆ کردت. . !؟

–منیش وەك ئەوانم بەسەر دەهات، گەر نەمکردبایە. .

*کەس پێی گوتن ئەگەر ئەو کارە نەکەن وەك ئەوانتان بەسەر دێنین. . !؟

–سەدان جار. .

*کەی و لەکوێ پێیان گوتن. . !؟

–لە کۆبوونەوەکانمان. .

*لەکام کۆبوونەوە. . بەر لەوەی کارەکە ئەنجام بدەن کۆبوونەویان پێکردن. . ؟

–نەخێر زووتر. .

*ئاخر کەی. . ؟

–ئەرێ تۆ پرسیاری کوشتنی ئەنفالەکان لەمن دەکەی یان شتی دی. . کاکە، بەعس زاڵم بوو، خەڵك هەبوو هاورێم بوو (پرسە) یان هەبوو، چوار رۆژ غایب بوە ئیعدام کراوە لەسەر غیابات، ئیتر چۆن لەشتی وادا قبوڵی دەکەن ئەو کارە نەکەین. .

*چۆنتان داپۆشین. . !؟

–ئەو خۆڵەی شەوی پێشتر دەرمانهێنابوو، کردمانەوە بەسەریاندا و دامان پۆشین. .

*تۆ ئەوە یەکەمین تاوان بوو بەشداری تێدا بکەی. . !؟

–من تاوانم نەکردوە، ئەوانە تاوانبار بوون کە فەرمانەکەیان دەکرد و ئەوانەی وا گوللەبارانیان کرد. . ئێمە دامان پۆشی تاوانمان چییە. . پاشان من خۆم هاتووم خەبەرم هێناوە، خۆ کەس ناوی منی نەهێناوە، گەر تاوانبار بوایەم نەدەهاتم. .

*ببورە، یەکەمین حاڵەتی لەو جۆرە بوو بەشداری تێدا بکەی. . ؟

–بەڵی. .

*ئەی دوا جاریش بوو. . !؟

–نەخێر. .

*چ جارێکی دی بەشدار بوی. . !؟

–هەر چەند رۆژێکی تر دوای ئەوە، بەشداریم لە داپۆشینی ژن و منالی ئەنفالکراودا کرد. .

*لەکوێ. . ؟

–لەناوچەی دووز خورماتوو. .

*شەوی 8/12 دوای ئەنجام دانی کارەکەتان، واتە دوای داپۆشینی ئەو وەجبە ئەنفالە چیتان کرد، مەبەستم تۆ و فەرحانی هاورێتە، ئەو شەوەتان چۆن بردە سەر. . ؟

–هەر دوای ئەوەی پرۆسەی گوللە بارانکردن و داپۆشین کۆتایی هات، من و فەرحان و هەموو پاسەوانەکانی دەوروبەریان کۆکردوە، لە دیار چاڵەکان کۆبوونەوەیەکیان پێکردین و هەڕەشەیان لێکردین کە لای کەس باسی نەکەین.

*کێ کۆبوونەوەکەی پێکردن. . ؟

–رائد نەزهان تکریتی.

*قسەکانیت لەیاد ماوە. . ؟

–بەڵێ.

*چی گوت. . ؟

–وتی: ئەمەتان بەچاوی خۆتان بینی. . ئەوەی ئەم حاڵەتە لای هەرکەسێ بدرکێنێ یاخود ورتەی لێوە بێت، ئەوە چارەنوسی خۆتان و خێزانەکانتان بەم شێوەیە دەبێت.

*کەس هیچ قسەیەکی نەکرد. . ؟

–نەخێر، کێ دەیوێرا قسەبکات.

*باشە دوای کۆبوونەوەکە چیتان کرد. . ؟

–گەڕاینەوە بۆناو کەرکوك بۆ هەمان ئەو شوێنەی کەپێشتر لێی بوین.

*کە گەڕانەوە، بۆکەستان نەگێڕایەوە کە کارێکی واتان ئەنجام داوە. . ؟

–نەخێر، کێ دەیوێرا بیگێڕێتەوە، ئەی نەموت رائد نەزهان هەڕەشەی لێکردین نەیگێڕینەوە.

*ئەی هاوڕیکانتان نەیان پرسی لەکوێ بوون. . بۆ کوێ بردتانیان. . وەڵامتان چی بوو. . ؟

–شەوی پێشووتریش لای برادەرەکانمان وتمان چاڵیان پێمان کردوە و ئەوشەویش کە گەڕاینەوە هەر وامان گوت. .

*بڕوایان پێتان کرد. . ؟

–ئەی بۆ نا، دوای ئەوە ئەوانیش نەیاندەوێرا ئەوەندە پرسیار بکەن.

*ئەو شەوە بەلاتەوە شەوێکی ئاسایی بوو. . ؟

–ئاسایی چی. . من پێتم گوت 15 ساڵە وەك کاسێتی ڤدیۆ هەموو شەو دێتە بەر چاوم تا ئێستاش لەبەر دەم ئازارێکی توندی دەروونیدام چیجای ئەوشەوە.

*ئەو شەوە نوستی. . ؟

–نەخێر.

*ئەی فەرحان هاوڕێت. . ؟

–نازانم، بڕوا ناکەم ئەویش خەوی لێکەوتبێت.

*ئەو شەوە بیرت لە چیدەکردەوە...خۆزگەت نەدەخواست کەبتوانی لە دەستی رژێم هەڵبێیت و ئەو رووداوە بۆ دنیا بگێڕیتەوە. . !؟

–لەبەر ئەوەی سەرەتا نەمانزانی ئەوانەی گولەباران کران چین و یان چیان کردوە کە گولەباران کران، بۆیە دەموت رەنگە تاوانبارین. . بەڵام کە شەو دوای پرۆسەی کوشتن و داپۆشینەکە زانیمان کە ئەنفالەکانن، ئەو کات زۆر کاری لێم کرد زیاتر لەوەی کە هەر وەك کۆمەڵێ مرۆڤ سەیریان بکەم.

*گوتت دوای پرۆسەی داپۆشینەکە زانیم ئەنفالکراوەکانی کوردن. . ! چۆن زانیت. . ؟

–دوای ئەوەی کە گەڕاینەوە بۆ شوێنی خۆمان، هەندێ لە حیمایە تایبەتەکان هاتن بۆ لامان و نانیان بۆمان هێنا، ئەوان گوتیان.

*وتیان چی. . ؟

–ئێمە پرسیمان ئەوانە چیبوون. . گوتیان ئەو کوردانەن کە ئەنفال کراون و لە تۆپزاوا دەسبەسەرن. .

*چۆن باستان کرد، یاخود وێراتان باسی بکەن. . ؟

–ئەوان نانیان بۆ مان هێنا و لامان دانیشتن قسەمان کرد پێکەوە، لەو کاتانەدا پرسیمان و ئەوانیش وایان گوت.

*تۆ زووتر وشەی ئەنفالت بیستبوو. . ؟

–نەخێر ئەو شەوە بیستم.

*بۆ سبەی کە ڕۆژ بوە وە چیتان کرد. . ؟

–سبەی ئێمە مۆڵەت دراین 3 ڕۆژ بڕۆینەوەماڵەوە و بێینەوە.

*چوونەوە. . ؟

–بەڵێ.

*ئەتوانی باسی ئەو سێ ڕۆژەم بۆ بکەیت چۆن لەماڵەوەت بردۆتە سەر. . ؟

–تۆ پرسیاری زۆر سەیر دەکەیت. .

*من مەبەستم ئەو حاڵەتە دەروونیەیە کە شەوی پرۆسەی ئیعدام کردنەکە نەیهێشت بخەوی. . ئەمەوێ بزانم دوای ئەوە چویتەوە ناو ماڵ و منداڵ و ماوەیەك بوو نەچوبویتەوە. . ئەو شوێن گۆڕینە ئارامی نەکردیتەوە. . ؟

–کە چوومەوە زۆر بێزار و بێتاقەت بووم. . مێشکم خەریك بوو ئەتەقی. . خێزانەکەم هەستی بەوە کردبوو کە من ئاسایی نیم، زۆر پرسیاری کرد منیش هەمویم بۆی گێڕایەوە.

*ئەی لەوە نەترسای کە شەوی پێشوو هەڕەشەی مەرگتان لێکرابوو گەر بیگێڕنەوە. . ؟

–با، بەڵام لەلایەك ژنەکەم وازی نەدەهێنا و لەلایەکی تریش ئەگەر بۆیم نەگێڕایەتەوە مێشکم دەتەقی.

*دوای گێڕانەوەکە هەستت کرد ئارام بویتەوە. . ؟

–کەمێك، بەڵێ.

*ئەی خێزانەکەت چیگوت کە کارەساتێکت بۆ باس کرد دیمەنێکی وەحشی گەریانە بوو. . ؟

–ئەویش زۆر بێتاقەت بوو بەڵام دەسەڵاتمان چیبوو.

*نەیگوت مەڕۆرەوە بۆ کارەکەت، یان ئامۆژگاریەکت بکات خۆت لەکاری وا بدزەرەوە. . ؟

–قابیلە خۆ ئەو پێی خۆش نەبوو من کاری وابکەم، بەو بوایە من دەوامم لەتەنیشت ماڵی خۆمانەوە بوایە.

*بیرت لەوە نەکردەوە لەو سێ ڕۆژەدا رابکەی لەدەستی ڕژێم. . ؟

–بۆ کوێ رابکەم. . هیچ شوێنێك هەبوو. . خۆ دەرباز کردن نەبوو لە عێراقدا. . ژیانی تۆش لەوان خراپتر دەبوو، گەر بیرشت لێبکردایەتەوە.

*دوای سێ ڕۆژ مۆڵەتەکەت گەڕایتەوە کەرکوك. . هەستت نەکرد هیچ شتێك روویدابێ. ؟

–کاتێ گەڕامەوە، با هەستم کرد زۆر شت گۆڕاوە.

*وەك چی. . ؟

–وەك ئەوەی سایەقەکانی دیکەی هاوڕیمان لەوێ نەمابوون.

*ئەی بۆ کوێ برابوون. . ؟

–برابوون بۆ نێوان جەبەل حەمرین و دووزخورماتوو.

*ئەی ئێوە چیان پێگوتن. . ؟

–ئێمەشیان برد بۆ لای هاوڕێکانی ترمان.

*کە چوون ئەوان چیان کردبوو. . مەبەستم لە پرۆسەی چاڵکردن و لەگۆڕنانی ئەنفالەکانە. . ؟

–پرسیارمان نەکرد چیتان کردوە. . چونکە خێوەت هەڵدرابوو هێزی پاسەوانیش لە ناوچەکە هەبوو. . چاڵی ئامادە کراویش هەبوو. . ئێمەشیان راسپارد چاڵ بکەین.

*کردتان. . ؟

–ئەی چۆن. . بەڵێ.

*کەی خەڵکی ئەنفالکراویان بۆ هێنا. . ؟

–مێژووی رۆژەکە نازانم.

*چەند رۆژ دوای گەڕانەوەت بوو، لە سێ رۆژی مۆڵەتەکەت. . ؟

–ئاخر نازانم، چونکە ماوەیەك لەو ناوچەیە ماینەوە. . لەوێوە بۆ شوێنی تر دەبراین هەر لە نزیکی دووزخورماتوو و چیاکانی (حەمرین) هەر چەند رۆژ جارێك حەفارە و شۆفڵیان دەبرد.

*من مەبەستم لەو رۆژەیە کە تۆ بەشداریت تێدا کرد. . ؟

–بەخوا نازانم بەلاّم تا 9/15 ئێمە هەر ئەو جۆرە کارەیان پێمان کرد.

*کەواتە ئەوەی تۆ ئاگاداربی لە رۆژی 8/11 تا 9/15 پرۆسەی کوشتن و لە چاڵنان درێژەی هەبوو. . ؟

–ئەوەی من ئاگاردارىم، ئا.

*تۆ پێشتر پرسیارم کرد کە یەکەم حاڵەت دوا حاڵەت بوە بەشداری تێدا بکەی، گوتت نەخێر لە دووزخورماتوو بەشداریم کردۆتەوە. . ئەوەم بۆ بگێڕەوە کەیبوو. . ؟

–نەموت مێژووی رۆژەکە نازانم. . بەلاّم هەر لەو ماوەیەدا بوو.

*ئەی ئەو هاوڕێیانەی دیکەت جگە لە فەرحان. . ئەوان بەشداریان نەکرد لەو پرۆسەیە. . ؟

–چۆن نەیانکرد، چەندین شەو ئەوانیش بۆ شوێنی دی برابوون هەمان کاریان کرد.

*نازانی بۆ کوێ برابوون. . ؟

–نەخێر. . بەلاّم هەموو ئەوەی بەو تیمەی ئێمە ئەنجام درابێ لە نێوان (تۆپزاوا و دووز بۆ چیای حەمرین) بووە.

*تۆ بەدەستنیشانکراوی لە چی جێگایەکی دی بەشدار بووی کە خۆت داتپۆشین. . ؟

–لە نێوان دووز بۆ حەمرین و نزیك رێگەی دووز بۆ دۆرە.

*ئەوانیش هەر (گەنج) بوون. . ؟

–نا، گەنج و پیر و ژن و منالّیش بوون.

*بەهەمان شێوەی گەنجەکانی لای (تۆپزاوا) و (یا یچی) گولله باران کران. . ؟

–نەخێر ئەمجارە گولله بارانکردنی بە کۆمەڵ.

*مەبەستت چییە لە گوللەبارانکردنی بەکۆمەڵ. . ؟

–هەر بەسەر یەکەوە گوللەبارانکران. . کۆمەڵ، کۆمەڵ بە کلاّشینکۆف لێدەدران.

*دەستەی گوللەباران کردنەکە هەمان ئەو تیمەی پێشوو بوون. . ؟

–بەڵێ، هەر ئەو (11) ئەفسەرەی باسم کردن.

*بەچی جۆرە سەیارەیەك ئەنفالەکانیان هێنا. . ؟

–هەر بەسەیارەی سەرداپۆشراو (موقەپەت) .

*هەر کە هێنایانیان بەپێی تەمەن لێك جیاکرابوونەوە، یاخود ژن و منداڵ و لاو و پیر بەیەکەوە بوون. . ؟

–نا، بەجیا هێنایانیان. . سەرەتا گەنجیان هێنا بەلاّم پرۆسەی گواستنەوەیان خێرابوو هێشتا گوللەبارن کردن و داپۆشینی گەنجەکان تەواو نەبوو ئەوانی دیکەیان هێنا.

*سەیارەکانیان دوور راگرت لە شوێنی گوللەباران کردنەکە، لە چاڵەکان. . ؟

–زۆر دوور نەبوو، هەر لەپاڵ ئەو گردە دایانگرتن، چونکە چاڵەکانیش زۆر نەبوون، نێوان گردەکە و دەشتییەکە خۆی چاڵ بوو، لەوێ گولەبارن کران.

*ئێ، گەر بۆم تەواو کەیت. . ؟

–لەسەیارەکان دایانگرتن، پاسەوانی تایبەت لە سەیارەکان دایانی دەگرت و ریزیان دەکرد لە سەیارەکەوە بەرەو چاڵەکە.

*دەست و چاویان نەبەسترابوو. . ؟

–دەستیان با، بەلاّم ئەو وەجبەیە چاویان نەبەسترابوو.

*کەواتە بە بەرچاوی یەکتریەوە گوللەبارانکران. . ؟

–بەڵێ، کە بەریز بردیانیانە ناو ئەو مەسافەیەی کە لە نێوان گردەکە و دەشتەکەدا بوو خۆی چاڵێکی فراوانبوو، خڕیانیان کردە یەکتریداو دەست بەگوللەبارانکردن کرا.

*فەرمان درا دەست پێبکەن. . ؟

–بەڵێ.

*کێ فەرمانی دا. . ؟

–رائد عەبد.

*چی ووت. . ؟

–وتی رەمی بکەن.

*چەند کەس بوون تیمی گوللەبارن کردنەکە. . ؟

–ئێ نەمگوت (11) کەس.

*هەمویان تەقەیان کرد. . ؟

–بەڵێ.

*تەقە کەرەکان بەریز وەستابوون و پێشتر ئامادە باشیان وەرگرتبوو. . ؟

–بەریز نەوەستابوون، بەلاّم ئامادە بوون.

*ئەی چۆن وەستابوون، لە کوێ وە تەقەکانیان دەکرد. . ؟

–ئەزانی چۆن بوو، لایەکی شوێنەکە (گرد) بوو گەنجەکان لەوێ خڕکران، ئەملای تریش هەمووی تیمی گوللەباران کردنەکە بوو، کە فەرمانیان پێدرا لە هەموو لایەکەوە تەقەیان کرد و کوشتیانیان.

*کەس هەوڵی خۆ رزگارکردنی نەدا. . ؟

–هەوڵی چی، هەموو ئەو ناوە بە هێزی تایبەت دەور درابوو، دوای ئەوە (دە) مەتر لە تیمی گوللەباران کردنەکەوە دوور نەبون، چۆن دەتوانن رابکەن.

*ئەی کە ئەیانزانی وا ئەکوژرێن هیچیان نەکرد. . ؟

–نەخێر، تەنها ئەگریان.

*زەلامەکان. . ؟

–ئا، ئا، زەلامەکان هاوار و باوکە رۆیان بوو.

*گوتت پرۆسەی گواستنەوەیان خێرابوو، لە کاتی گولەبارانکردنی گەنجەکاندا ئەوانی تر گەیشتن، مەبەستم ژن و منداڵەکانە. . ؟

–بەڵێ. . قافڵەی ئەو سەیارانەی دەیانیان هێنا بەدوای یەکتریەوە دەهاتن. . سەیارەکان دوور نەبوون لەیەکتری.

*نەتانزانی لە کوێوە دەیانهێنن. . ؟

–با. . لە تۆپزاوا (گەنج و پیرەکان) و لە (دبس) ەوە ژن و مناڵەکانیان هێنابوو.

*کە پرۆسەی گوللەبارانکردنی گەنجەکان تەواو بوو. . ئێوە بەدوایدا یەکسەر دەستان بەداپۆشین کرد، یاخود چاوەڕوان بوون تا هەموو پرۆسەکە تەواو کرا، ئەوکات داتان پۆشین. . ؟

–ئێمە چاوەرێ بوین تا تەواو بوون.

*هەر یەك تیمی گوللەبارانکردن هەبوون. . ؟

–بەڵێ، هەر ئەو (11) ئەفسەرەبوون.

*ئەی چۆن پێدا رادەگەیشتن. . ؟

–بۆ فریا ناکەوتن، ئەوان تەنها ئەرکیان ئەوەبوو پەنجە بخەنە سەر پەلەپیتکەی تفەنگەکانیان وەجبە وەجبە بۆیان ئامادە دەکراو ئەوان دەیانکوشتن.

*کێ بۆیانی ئامادە دەکرد. . ؟

–وابزانم ئەوە سێ چوار جاری تر بیڵێم. . هێزی تایبەت لەسەیارە دایدەگرتن و بەرەو شوێنی گوللەبارانکردنە. .

*پیرەکان دەستیان نەبەسترابوو. . ؟

–نەخێر.

*چاویان. . ؟

–نەخێر.

*ئەی چۆن وا بەئاسانی ئەچونە بەردەم گوللەی مەرگ. . هیچ هەوڵێك نەبوو بۆ تەسلیم نەبوون. . ؟

–ئەوان زیندان بوون لەسەیارە دادەگیران و وەك ئاژەڵ ئەدرانە پێش بۆ ئەو شوێنەی کە گوللەباران دەکران. . چی دەسەلاَتێکیان هەبوو تا بەرگری بکەن. . تەنها هاوار و قیژەیان بوو. . دواتر ئەوە بەقەدەر ژمارەی ئەو خەڵکە هێزی تایبەت تەرخان کرابوو بۆ ئەو کارە.

*وەك باسی دەکەیت، حسابکە هەر بە پاڵ خەڵکەکەیان راپێچی بەردەم گوللەکان کردوە. . ؟

–ئا، هەر وابوو بەزۆرە ملێ و بە پاڵنان خڕ دەکران و گوللەباران دەکران.

*لەکاتی ئەو گوللەباران کردنەدا، هەر لەترسا مەبەستم ترسی گوللەکانە، کەسێك رایناکرد، یاخود پەنا بۆ سەربازێك بەرێت تا لە مردن خۆی رزگار بکات. . ؟

–ئەو گوللە وەك لێزمەی باران لە هەموو لایەکەوە بۆیان دەچوو. . هەمویان لەترسا وەك مەڕ سەریان دەکرد بەیەکتریدا و خۆیان ئەدایە پاڵ یەکتری تا هەمویان بەسەر یەکدا دەکەوتن.

*نەتبینی ژنێ، مناڵێ. . پیرە مێردێك لە سەربازێك بپاڕێتەوە یان قسەی لەگەڵدا بکات نەیکوژن، یاخود بپرسێ بۆ دەیکوژن. . ؟

–با، ژنێك لەگەڵ خۆم قسەی کرد.

*تۆ کوردیت دەزانی. . ؟

–نەخێر.

*ئەی قسەی چی کرد. . ؟

–وتی بۆ دەمان کوژن، ئەو هەموو ژن و مناڵە گوناهیان چییە.

*چۆن ئەزانی وایگوت. . ؟

–بە عەرەبی قسەی کرد.

*بە عەرەبی...... !!؟

–بەڵێ بە عەرەبی.

*ژنەکە عەرەبی دەزانی. . ؟

–خۆی عەرەب بوو.

*چۆن؟ خۆی عەرەب بوو. . ؟

–بەڵێ عەرەب بوو.

*ئەی چی دەکرد لەوێ لە ناو ئەو کوردە ئەنفالکراوانەدا. . ؟

–ئەویش گیرابوو وەك ئەوان.

*چۆن دەزانی. . ؟

–نالێم قسەم لەگەڵ کرد.

*ئەو خۆی گوتی من عەرەبم. . ؟

–کە بە عەرەبی قسەی کرد هەستم کرد عەرەبییەکەی تەواوە، بەلامەوە سەیر بوو کە ئەو عەرەبییە دەزانێ، من لەوم پرسی چۆن وا عەرەبی دەزانی، گوتی عەرەبم.

*نەیگوت چۆن گیرام. . ؟

–با، گوتی عەرەبم خەڵکی (حلە) م. . دکتۆرەم و ئەندامی لیژنە محلی حزبی شیوعی عێراقم.

*نەت پرسی لەکوێ گیراوی. . ؟

–با، گوتی لەناوچەی (کۆی سنجاق) لە ناوچەی باکور.

*ئەویشیان کوشت. . ؟

–بەڵێ، هەر لەگەڵ ژن و منالە کوردەکاندا ئەویشیان کوشت.

*بۆ ئەو زۆرت پێناخۆش بوو. . ؟

–راست، بەڵێ زۆر پێی موتەئەسیر بووم.

*لەبەر ئەوەی عەرەب بوو. . ؟

–رەنگە لەبەر ئەوە بوبێ کە قسەم لەگەڵ کرد و دکتۆرەش بوو.

*ئەی ئەو خەڵکەی دی، ئەو هەزاران ژن و منالێ و پیرەمێرد و ژنە بە ساڵاچوانە، سەرنجیان رانەکێشای. . ؟

–چۆن، ئەی من سەرەتا نەمگوت 15 ساڵە هەموو شەوێ وەك فلیم دێتەوە پێش چاوم. .

*لە هەموو ئەو پرۆسەی کوشتن وبەکۆمەڵ لە گۆڕنانەدا چی زۆر سەرنجی راکێشایت یاخود ئازاری داویت. . ؟

–هەر لەگەڵ ئەو کۆمەڵەدا کە دکتۆرە عەرەبەکەی تێدا بوو. . منالێك بە باوەشی ژنێکەوە بوو هەر تەمەنی 35 رۆژ بۆ 40 رۆژ دەبوو، بڕوا ناکەم گوللەی بەرکەوتبێ، کە دامانپۆشی ئەو دیمەنە بەردەوام لەبەر چاومە زۆر ئازارم دەدات.

*پێت وایە گوللەی بەر نەکەوتبوو. . یان دڵنیای زیندوو بوو کە داتپۆشی. . ؟

–ناتوانم بڵێم سەد لەسەد گوللەی بەرنەکەوتبوو، بەڵام هێشتا زیندوو بوو کە چێلە خۆڵەکەم بەسەردا کرد.

*خەڵکی دیکەیش هەبوو کە زیندوو بێ و بەرنەکەوتبێ یاخود بریندار بێ و داتپۆشیبێ. . ؟

–بێگومان هەبوو. . چونکە ژمارەیەکی زۆری خەڵك بەسەر یەکتریدا کەوتبوو، رەنگە هەبوبێ گوللەی بەرنەکەوتبێ بەڵام ئەویش لەترسا وەك مردوەکان بووە تا دامانپۆشیون.

*زۆری خایاند ئەم پرۆسەی گوللەبارن کردن و داپۆشینە. . ؟

–وا هەست دەکەم سەعات دوو دەستی پێکرد، سەعات شەشی ئێوارە تەواو بووین.

*دوای ئەوە چیتان کرد. . ؟

–وتم ئەوە لە 8/11 تا 9/15 ئەو کارانە ئەنجام دەدرا، دوای 9/15 ئیتر ئەو (موهیمەیە) کۆتایی هات. . هێزەکە کرایە دوو بەشەوە، بە شێکی نێردرا بۆ پارێزگاکان و بەشێك بە پاسەوانی لای عەلی حەسەن مەجید مایەوە.

*ئەو دابەشکردنە بەخواستی خۆتان بوو. . ؟

–نەخێر، ئێمە هەموو وەك ئینسانی ئالی وابوین. . هیچ شتێ بەدەست خۆمان نەبوو.

*تۆ بەرکامیان کەوتی. . ؟

–ئەوەی وا لەگەڵ عەلی حەسەن مەجید دا مایەوە.

*چ کارێکیان پێ سپاردی. . ؟

–منیان برد بۆ (تل الورد) کە پرۆژەی ئاودێریە. . دوای ئەوە بووم بە شۆفێری ترێلە و کەرەڤانە و کەرەستەو موەلیدەی کارەبا و چیمەنتۆ و شیش و شتی ترم دەگواستەوە لە (دۆر و ناوچەی تکریت) و وەك کرێکاریش لە مەزرەعەکەی عەلی حەسەن مەجید لە (تل الورد) کارمان دەکرد.

*ئەی هەوڵت نەدا بگەڕێیتەوە بۆ شارەکەی خۆت (کوت) . . ؟

–لە سەرەتای1989 کە لە مەزرەعەکان لە کەرکوك و دۆر ئیشم دەکرد، لەگەڵ ئەفسەرێك کە مولازمی یەکەم بوو ناوی (خەتاب) بوو، زۆر ئیهانەی خەڵکی دەکرد، وەك ئاژەڵ مامەڵەی لەگەڵمان دەکرد، مشتومڕێکم بوو لەگەڵی. . ئیتر منیان گواستەوە بۆ (ئەمنی عامە لە بەغدا) ، ماوەیەك لەوێ بووم گوتیان بڕیارێکی (مجلس قیادە سەورە) هەیە، هەرکەسێ نفوسەکەی بگوازێتەوە بۆ کەرکوك (تکریم) دەکرێت، ئیتر لە کوتەوە نفوسەکەم گواستەوە کەرکوك و لەو کاتەوە لەکەرکوك دەژیم.

*کە نفوسەکەت گواستەوە چی پاداشتێکیان پێدای. . ؟

–هەر کەس بهاتایە پارەیان ئەداپێی. . من لەبەر ئەوەی لە (ئەمنی عامە) وە هاتبووم خانویەکیان پێدام، خانوەکە خۆی حازر بوو دروستکرابوو.

*خانوی حکومی بوو. . ؟

–نەو، هی ماڵێکی تورکمان بوو لەلایەن ئەمنەوە (حجز) کرابوو درا بەمن و تاپۆیان کردە ناوم.

*ئەی نەتپرسی کە خانوی خەڵك بێت چۆن تاپۆی دەکەن لەسەر تۆ. . ؟

–ئێمە حەقی ئەوەمان نەبوو، لە پارێزگا بەشێك هەبوو، بەشی (نیشتەجێ) ژمارەی خانوەکەیان ئەدایتێ و دەیانگوت ئەوە خانوی تۆیە.

*تۆ لە رووی ئینسانییەوە، جیاواز لە بڕیاری رژێم، ویژدانت چۆن رێگەی دایت لە خانوی خەڵك دابیت. . ؟

–خانوو (حجز) بوو، ببووە موڵکی حکومەت. . من لە حکومەتم وەرگرتوە. . خاوەنەکەی حەقی لای حکومەتە نەك من.

*پێشتر گوتت کە لای خێزانەکەم کوشتنی ئەنفالەکانم گێڕاوەتەوە. . ئەو لای کەس باسی ئەو کارەساتەی نەکردوە. . ؟

–نەخێر. . دڵنیام باسی نەکردوە، چونکە ئیعدام ئەکراین.

*ئەی خۆت هەوڵت نەداوە لای کوردێك بیگێڕیتەوە. . هیچ نەبوایە تا کورد بیزانیایە کە کەس و کارە بەزۆر رفێنراوەکانی کوژراون. . ؟

–بڕوا نەمابوو. . ئەگەر لەگەڵ کوردێك قسەت بکردایە، دووەم رۆژ لای بەڕێوەبەری ئەمن یان ئیستخبارات دەتبینی. . من دەمزانی چەنێ کورد دژی گەلی کورد بوون و زانیاریان ئەدا بە ئەمن و ئیستخبارات، بە چاوی خۆمان دەمانبینی. . ئیتر چۆن بتوانم بە کوردێك بڵێم.

*ئەی لە راپەڕینەکەی ساڵی 1991 کە کەرکوك کەوتە دەستی کورد بۆ ئەوکاتە نەتدرکاند. . ؟

–من لە راپەڕینی 1991 لەگەڵ ژن و منداڵەکانم لەترسی کورد رامانکرد بەرەو تکریت لە فلکەی (عەلەم) ماینەوە تا کورد شکا، ئەو کات گەڕامەوە کەرکوك. . کەرکوك چۆڵ بوو، من نەمتوانی بمێنم، چۆن لەگەڵ هێزی کورد قسە بکەم و نهێنی وا بدەم.

*دوای ئەو ساڵە ئیتر هەستت کرد وا کورد ناوچەیەکی فراوانی ئازادە و حکومڕانی تێدا دەکەن. . کە دەڵێی ویژدانم ئازاری دەدام بۆ هەوڵت نەدا بێیتە ناوچە کوردییەکان و ئەو نهێنیەش بدرکێنی. . ؟

–من له 1991 تا 1995 نقلْ كرام بۆ ئەمنی (نەجەف) ...   كیْ ئەیتوانی رابكات ... برادەریْكم بوو له ساڵی 1998 رایكرد ژن و منالْەكەیان گرد، ژنەكەی حامیله بوو له زندان منالْی بوو، كاتی بەردرا منالْەكەی سالْ و نیویْ بوو، لەویْوه تەماشابكه چۆن بتوانم ئەو نهیْنییه بدركیْنم.

*ئەی هەولْت نەدا هیچ نەبیْ له دەزگای ئەمن دوور بكەویتەوە. . ؟

–نەمدەتوانی، یان دەبوو توشی موشكیلەبم گەر بمویستایه نەمیْنم له ئەمن، یان دوور نەبوو حوكمم بدەن به ئەبەدی.

*ئەی دوای سالْی 1995. . واته دوای ئەمنی نەجەف. . ؟

–گەڕامەوە بۆ كەركوك له ئەمنی (منسور) بووم.

*تا كەی. . ؟

–تا ماوەیەكی كەم، بەر لەروخانی عیْراق.

*ئەی كاتی روخانی عیْراق، لەكویْ بووی. . ؟

–له (مەتار) بەغدا بوم.

*من لەسەرەتا دەومویست ئەو پرسیارە بكەم، كه تۆ پیْناچیْ (ئەمنیْكی ئاسایی) بیت. . ؟

–من پلەم (مفەوەز) ە.

*ئاخر پیْناچیْت مفەوەز بیْت. . ؟

–بۆ. . ؟

*لەبەر ئەوەی تۆ خویْندەواریت و تا پۆلی سیْی ناوەندیت خویْندوە و ماوەی 25 سالّە خزمەتی ئەو (جیهەتە) دەكەیت. . خەلْك هەبوە سەر به ئەمن، نەخویْندەوار بووە پلەی هەبوە، یاخود بەكەمترین سالْی خزمەت پلەكەیان بەرز كردۆتەوە. . نابیْ تۆ به 25 سالْ خزمەت تازە مفەوەز بیت. . ؟

–من پیْت دەلْیْم مفەوەزم. . تۆش بەچی لیْم دەگەی ئازادی.

*به گومانم. . ؟

–ئازادی. .

*باشه، با بیْینەوە سەر دوای پرۆسەی ئازادی. . ؟

–دوای گرتنی (مەتار) گەڕامەوە كەركوك بۆلای ژن و منالْەكانم.

*كەی بڕیارت دا ئەم كارەساتە بگیْڕیتەوە. . ؟

–هەر كه كەركوك كەوتە دەست كورد.

*له كویْوه دەستت پیْكرد. . ؟

–سیْ رۆژ لەسەر یەك چومە (محافەزە) بۆ لای بەریْز (رزگار) ، دەیانگوت محافز ناوی رزگارە، بەلاّم نەیانهیْشت بیبینم.

*بەكەست گوت بۆ لای (پاریْزگار) هاتووم. . ؟

–به دەیان كەس. . بەلاّم كەس گویْی لیْ نەدەگرتم.

*پیت وتن بۆ كاریْكی وا گرنگ هاتوم و نهیْنم لایە. . ؟

–بەلیْ.

*چیان پیْتگوت. . ؟

–هەر گویْیان لیْ نەگرتم.

* بۆ. . ؟

– عەرەب زۆر ئەهات سکالاّی هەبوو، یاخود ئەهاتن تەسلیم ئەبوون. . وایان دەزانی منیش هاتووم شکات بکەم، بزانە ماڵم براوە، سەیارەم براوە، یان چی. .

*ئەی دواتر. . ؟

–وازم هێناو بیّ ئومێد بووم لەوەی بگەمە بەرپرسێکی (اتحاد وطني) تا بۆیان بگێڕمەوە. .

*بۆ (اتحاد وطني) . . ؟

–ئاخر ئەنفال لەوان کرا.

*دواجار چۆن گەیشتی. . ؟

–هەندیّ مەرِم هەبوو لە نزیك ماڵی خۆمان دەملەوەڕاندن. . کوردێك و عەرەبێك بەوێدا تێپەڕین. . بانگی کوردەکەم کرد و گوتم تۆ کوردی، وەرە من ئیشم پێتە، مەعلوماتی گەورەم لایە، بمبە بۆلای مەسئولێکی (اتحاد وطني) . . کابرا لەگەڵم هات و چوینە ماڵی خۆمان، هەندێکم بۆی گێڕایەوە، رۆیی و دوای دوو رۆژ هاتەوە لەگەڵ خۆی بردمی، هەندیّ خەڵکم بینی کە پێویست ناکات ناویان بێنم، حەقیقەتەکانم بۆیان گێڕایەوە. . ئیتر منیان ناردەوە بۆ ماڵ و گوتیان خۆمان لیژنەیەکی بەدوادا چوون دەنێرین بۆلات و پێکەوە بچن بۆ شوێنی بە کۆمەڵ کوشتنەکە. . ئیتر دوای ئەوە، ئەوە خۆتان هاتوون و وا ئەم چەند رۆژە خۆتان لەگەڵمدان و شتەکانم بۆ باسکردی.

* لەبەرامبەر ئەوەی کە خۆت هاتیو ئەم زانیاریانەت هێنا، هیچ موکافەئەیەکیان نەکردی. . ؟

– با. .

* چەندێك موکافەئەیان کردی. . ؟

– خوا ئاگادارە لەبان سەرمان تەنها ئەو (50) پەنجا دۆلارەیان داوە پێم، سوێندم خواردوە نایگۆڕمەوە. . سەرفی ناکەم تا مردن چونکە من بۆ پارە نەهاتووم ئەو زانیاریانەم هێناوە، من ویژدانم هانی داوم کە بەپێی خۆم بێمو ئەو راستیانەتان بۆ بگێڕمەوە.

* لە هیچ شوێنێکی دی باست نەکردوە. . ؟

–نەخێر.

*من ئامۆژگاریت دەکەم، لەبەر پاراستنی ژیانی خۆت، ئەم بابەتە با جاریّ بە نهێنی بمێنێتەوە، چونکە دوور نییە لەمەودوا چەندین تیمی تەلەفزیۆنی و رۆژنامەنوسی نەك ناوخۆ رەنگە جیهانییش بێن و بەدوای تۆدا بگەڕێن. . ؟

–من پێم گوتن ئامادەم لە مەحکەمە شاهیدی بدەم، ئەوەی دەیزانم و باسمکرد بیانگێڕمەوە، کە ئێوە پێتان باش بێت، جاریّ باسی ناکەم. . هەر تەلەفزیۆن و رۆژنامەیەکیش هاتن، گەر (ئاسایش) خۆی پێم نەڵیّ قسەبکە، نایکەم.

*وا خەریکە قسەکانمان ئەوەی پێویست بوو، بەرەو کۆتایی دەچێت، گەر بپرسم پەشیمان نیت لەو کارەی کە کردوتە. . چیدەڵێی. . ؟

–نەخێر، بۆ پەشیمانبم.

*هیچ نەبیّ دەبەر ئەوەی تاوانێکی گەورە بە بەرچاوتەوە روویداوە. . ؟

–نا پەشیمانیم. . راستە تاوانێکی گەورە بوو، بەلاّم خۆمن نەمکردوە، ئەوە نییە من ویژدانی خۆم ئاسودە دەکەم، هاتووم دەیگێڕمەوە. . گەر من نەبم کیّ ئەو حەقیقەتەتان پێدەڵیّ. .

*جاری واهەیە ئینسان تاوانێکی وا گەورە دەبینیّ لەبەر ئەوەی دەسەلاّتی نییە رێگەی لێبگرێت، خۆزگە دەخوازێت هەر لە دایك نەبوایە، بۆ ئەوەی ئەو تاوانەی نەدیتبایە. . مەبەستم ئەوەیە. . ؟ دەڵێم تۆ هیچ نەبێت حەزت ناکرد خوێندەوار نە بویتایە، وەك خوشك و براکانت لە لادیّ بژیایتایە، یاخود تێکەڵ ئەو کارە نەبوایەی بۆ ئەوەی ئەو تاوانە نەبینی. . ؟

–نەخێر پەشیمان نیم. . بەڵام حەزم دەکرد دەسەڵاتم هەبوایە هەر ئەو کاتە تۆڵەی ئەنفالەکانم بکردایەتەوە.

* من و تۆ قسەی ترمان دەمێنێ، بەڵام ئەو کاتەی کە چووینە دادگا. . چونکە ئێمە هەوڵ ئەدەین لە دادگای نێودەوڵەتی مەلەفێك بۆ ئەنفال بکەینەوە، تۆ شایەتحالێکی ئەو مەلەفەی ... ئەو کات وردەکاریەکانی دادگا و شایەتی دانەکەت و ئەم دیدارە پێکەوە ئەکەین بە کتێبێك.

– بەسەر چاو.